КХОАНА СОВЕТСКИ НАХА ДЕЗДУ ГIИШЛОШЪЕРИЙ ДИ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистическа парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШОАТТА, № 97 (4264)
13 АВГУСТ 1966 шу
Мах 2 кеп.

ДИКА ХЬАЛДЕ КЕРДА ГIИРСАШ

Гишлошъер... Из цIи йоаккхаш хезача ши-шегIа духьалъотт дог гIоадоаха безаме сурт: мехка массе мийнге хьалъеш латта тайп-тайпара гIишлош, кура урагIдаха лагIа цIенош, промышленни предприятеш, иштта кхыйола хIанеш. ГIишлошъерий говзача кулгаша хIара денна хьалду чоалхане гIирсаш. ГIишлошъераша лаьнача новкъа делалу керда нахар. Уж даим хьалхарча мугIарашка ба. Цар балхах доккхал ду наха. цар сий ду массане. Цудухьа хIара шера боккхача безамца деззу советски халкъо гIишлошъерий Ди. Из духьал гIишлошъерий хиина а ца Iеш вай беррига къахьегамхой а боча цIей да.

Халкъа боахам дегIабоалабеча шоаш даьхача толамех доккхал де йиш йолаш ба Нохч-ГIалгIайчен гIишлошъераш а. Дукха дувца йиш я цар балхах. Цар кулгашца хьалтеяьй республика дуккхача районашка керда промышленни центраш. Уж я Наьсаре, «Аргун» яхача поселке, Карабулаке, Гудермесе, иштта кхычахьа а. Хьал а-яь болх бе йолаялийтай дуккха промышленни предприятеш. ХIанз республике хьахинай низ бола гIишлон индустре дарл; каралерзадаь йоккха панельни методах цIенош делга, иштта балха юкъе йоалаяьй мехкарча гIишлошъерий дикагIйола методаш.

КПСС XXIII-гIа съезда решенеца легаш ураоттадаь болча республика гIишлошъераша дика къахьег пятилетка хьалхарча шера а. Ерригача республике гIолла лаьрхIача ала йиш я укх дIадахача ах шера, соахка цу ханарчул, капиталовложенех пайда эцилга дикка лакхденнад, аьнна, хIаьта иштта тIехкхоачашъяьй гIишлон - монтажни балхаш кхоачашдара план а.

Къьастта дика болх баьб гIишлоний организацей цхьайолча коллективаша пятилетка хьалхарча шера. Масала, «Грознефтехимремстрой» треста ерригача коллективаша кхоачашъяьй ах шера заданеш, хIаьта цу треста № 2 йолча ремонтно - гIишлон управлене коллективо 133 процент кхоачашъяьй план.

ТIайца социалистически декхараш дика кхоачашдеш хьайоагIа «Ювмонтажавтоматика» яхача треста монтажни управлени, № 7 йола специализированни монтажни управлени, «Кавэлектромонтаж» яхача треста управлени, «Чечингколхозстрой» яха объединени, иштта кхы а.

Цу тайпара масалаш кхы дуккха а доаладе йиш я. Тахан оаха укх номер тIа кепатох тайп-тайпарча гIишлоний организацей толамаш дувцащ йола материалаш.

Республика гIишлошъерашта юкъе шерра баьржаб коммунистически къахьегама тIехьара болам. ДIадахача ворхI шера 237 бригадана коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи еннай. Виъ эзар гаргга сага коммунистически къахьегама ударник яха цIи еннай. Укх шера 506 бригада я коммунистически къахьегама цIи яккхара къовсам доаттабеш, хIаьта 10 эзар саг коммунистически къахьегама ударника цIи яккхара тIехьа къовсам доаттабеш а ва.

Нохч - ГIалгIайчене хIанз хьалкхийнаб йоккха говзал йола дукха гIишлошъераш. Уж гIорбаьнна ба ерригача республике.

ГIишлошъераша шерра хьаллаьцад пятилетка хьалхарча шера шоллагIча ах шера план ханал хьалха кхоачашъе, аьнна Октябрьски района - мехкдаьттахошта дIадоладаь дика гIулакх. Яьржача социалистически яхье денна толамаш соадоахаш ба уж хIанз.

Дизза кхоачашдергда оаха тIайна социалистически декхараш, — йоах гIишлошъераша.

Бакъда, белгалдаханза даргдац гIишлоний организацей балха юкъера кхоачамбоацараш а.

ДIадахача ах шера заланеш кхоачаш ца еш йисай цхьайола гIишлоний организацеш. Царех я «Грозхимнефтестрой», «Грозпромстрой», «Чечингсельстрой», тресташ, «Чечингушводстрой» управлени, иштта кхы а. Цхьайолча гIишлоний организацеша деча балхий дикал лоха я, моттигаш нийслу брак йолаш а. Из дош къаьстта терко е езаш да. ГIишлош тIехдика мара хьалъе йиш яц.

Шенхашттарча кхоачамбоацарех цаI да дуккхача объекташта низаши средстваши дIа - юха екъар. Из бахьан долаш дукха ха йов, болх бе йолаялийта еза объекташ тIехьайоах.

Тайп - тайпарча моттигашка хIанз дукха и хьалъяра ханаш йIаьхъенна йола объекташ.

ЧIоагIа новкъарле хул гIишлош хьалъяра материалаш ца тоъар бахьан долаш а. Дуккхача моттигашка гIишлоний организацеш тоъал Iалашъяьяц беза мухь хьалъийбеча кранашца. Цу гIулакхо новкъарле ю йоккхий конструкцеш юкъе кхахьара, иштта йоккхийча блокашца монтаж яра.

Шенхашттара кхоачамбоацараш да хьалъеш латта гIишлош проектно - сметни документацеца Iалашъеча. Цун керттера бахьан да проектни институташа шоай декхараш дерттIа кхоачаш ца дар.

ДIахо да мегаргдац цу тайпара кхоачамбоацараш. ГIишлошкарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я укх шера хIара гIишлон организаце план кхоачашъергйолаш болх вIаштIехьбаккхара хIанз де мел дезар де. Керттера теркам тIабахийта беза болх бе йолаялийта лаьрхIа йолча гIишлошта. Эггара хьалха ерига ресурсаш тIаерзае еза уж чаккхъяхара.

ЦIенхаштта тоэе еза къахьегама дисциплина. ВIаштIехьдаккха деза каст-каста кадраш хувцалулга цIендаь дIадаккхара гIулакх. Даим терко е еза къахьегама овсарле лакхъяра, гIишлош хьалъярга дIадодар кIезигдара, гIишлой дикал лакхъяра, цахалдаш керладар балха юкъе кхувлара.

ШерагIа йоаржае еза пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тIехьара социалистически яхь.

Сийлен а бехктокхаме а декхараш да укх шера республика гIишлошъерашта - хьалхашка даттараш. Шеко яц, цар уж сийленца кхоачашдергхиларах.

ЮРТА БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЮРТА БОАХАМА ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ СОВЕЩАНЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАША ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Деза новкъостий!

КПСС ЦК-а мартовски Пленумеи парте XXIII-ча съездеи решенеш кхоачашъеш, вай Даьхен юрта боахама къахьегамхоша дика толамаш даьхад лаьттан тIарен хьайбашкарен йоала продукташ йоахача а уж кийчъеча а, колхозийи совхозийи рентабельность лакхъеча.

Партеи правительстваи боккха мах баьб колхозхой, совхозий болхлой, специалистий, боахама кулгалхой къахьегама, царех дикагIчарна доккхий паччахьаллкхен совгIаташ деннад. Цо дог ураоттаду юрта къахьегамхой юрта боахам дегIабоалабеча кхы а доккхагIа дола толамаш дахара.

Пятилетка хьалхарча шера планаши декхараши толамца кхоачаш а тIехкхоачаш а дара тIехьара социалистически яхь а йоаржаяь иштта толамаш даьхар Нохч-ГIалгIай АССР колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа, берригача къахьегамхоша. Хьайбай продукташ кийчьяра пятилетка хьалхарча шера ах шера йола шура яккхара план 114, дулха — 112, фуаш — 112, тха — 111 процент кхоачашъяьй.

Лаьтта леладеча болхлоша шоай ханнахьа чуийцар ялатеи ялата-бобовии культураш, 10 августа (хьажкIаш дугеи доацаш) уж культураш кийчъяра план кхоачаш а йир.

Ялат доаккхачеи из кийчдечеи эггара доккхагIа дакъа лаьцар Грозненски, Сунженски, Надтеречни районий къахьегамхоша.

Дуккхача колхозашеи совхозашеи, юрта боахама интенсификаци яра гIулакхаш чакх а доахаш, пятилетка хьалхарча шера лаьтта леладара культура лакх а еш, дика хьувкъайир ка болз культураш: гектара тIара 23 центнер совгIа ялат даьккхар Гудермесски Сунженски районий къахьегамхоша, 22 центнер совгIа яьккхар Урус-Мартана боахамаша. Хьувкъам лакхбеча дикка толамаш даьхар Веденскии Ножай-Юртовскии районий колхозхоша. Еррига хьанийцача республике соахка гектара тIара 15,9 центнер мара ца даьккхача 19,6 центнер ялат даьккхар.

Вай баркал оал шоай транспортаца а дика болх беча водителашца а колхозаштеи совхозаштеи цар ялат чехка а дика а чуэцара, ялат кийчдара план ханал хьалха кхоачашъяра новкъостал даьча промышленни предприятей коллективашта.

Кердача пятилетка хьалхарча шера хьалхарча ах шера итогех кхоачам баь Iе йиш яц вай. Кхоачашде дезаш кхы а дукха декхараш латт вайна хьалхашка.

Колхозийи совхозийи кхашка кхачаш латт баьца дaараш, шекара свекла, гидуаргаш, хьажкIаш, кхыйола культураш. ХIанз декхар латт уж шоай ханнахьа а дика а чуэцарах.

Оаха беррига колхозхой, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ тIахьех юртабоахама техника, транспортни средстваш хьувкъам чуэцара ший ханнахьа кийчъяра, уж культураш чуэцаш болча наха цар йоккха овсарле йолаш къахьегара эша хьалаш хилийтара.

1967 шера юртбоахама культураш чIоагIа хьувкъаяра лоацача хана лаьтта кийчдара а гурахьа дIаювча культурай I-чеи II-чеи классал чухьнахьа доаца фу кийчдара а, гурахьа дIаюв культураш ший ханнахьа лакхача агротехнически боараме дIаера, хIаьта 1 ноябрь тIакхоачаш бIаьстин культураш дIаюврйола деррига лаьтта аьха даккхара, 22 эзар гектарал кIезигагIа доацача лаьтта гурахьеи бIаьстии культураш дIаеле хьалха хий диллара.

Оаха динза даргдоацаш лерхI общественни хьайбай боахам дегIабоалабара терко тIаяхийтар, хьайбаии коа тIарча оалхазарийи продуктивность лакхъергйола гIулакхаш дара, хIара ферма Iана кийчъяь хургйолаш, кхоачамхилал тайп-тайпара дола доакъараш хургдолаш.

Оаха тIахьех юрта боахама беррига къахьегамхой колхозиии совхозиии производство дIахо а лакхъярай укх шера ялат, гидуаргаш, шекара свекла, тхьамка, баьца дaараш, сомаш, комсаш яха тIалаьца социалистически декхараш хIара районо, боахамо кхоачашъярай тIехьа щерра яхь йоаржаяра. Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце деза ди тIакхоачаш дулх, фуаш кийчдара декхараш кхоачашдара, хIаьта шура — 1966 шера 1 декабрь тIакхоачаш.

Тхо, юрта боахама хьалха латтарий совещанена юкъе дакъа лоацараш, теш, юртбоахама производства деррига доакъош дIахо а лакхдара гIулакха тIехь Советски Союза Коммунистически парте юрта къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча республика колхозхоша, совхозий болхлоша, специалисташа керда толамаш доахаргхиларах.

КПСС ЦК УРУГВАЙСКИ КОММУНИСТИЙ XIX СЪЕЗДАГА ДАХЬИЙТА МОАРШАЛ

Советски коммунисташа, берригача советски наха беннхача маьхе лерхI Советски Союзаи Уругвайски юкъе цхьана гIулакхаш леладара юкъе Уругвая Коммунистически парте дувца дакъа, хIаьта царна юкъе вIашийн гIулакхаш леладу шоазтиьа шу дизар вай халкъаша белгал а ду, — йоах Уругвая Компарте XIX съездага дIахьийтача КПСС ЦК моаршал тIа.

Уругвая Компарте, белгалдоах дахьийтача моаршал тIа, кхыча мехкий коммунисташка ший сий дейт, дахаргйоацаш марксизма - ленинизма хьехама тешаме а йолаш, вошал долча партеша 1957-и 1960-и шерашкарча Московски совещанешка цхьана къовстам а баь оттаьча принципий ларда тIа дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама мугIарий барт - цхьоагIо чIоагIъяра ше леррагIа болх беш хиларца. Пролетарски интернационализма уйланца кхаьча КПУ дукха а бела - халкъа мах вIаштIехьбоах къилбаседаамерикански империализмо социалистически Куба хьаньехьа лелаеча провакацена духьаларча, Вьетнамерча США гераашцарча агрессена духьаларча, Доминикански Республикана оккупаци яра духьаларча къовсама.

Уругвайски халкъа дулхах-цIех дола хьашташ бахьан, машар, демократи, социализм бахьан лоаттабеча бакъахьарча къовсаме уругвайски коммунисташа кхы а дукхагIа толамаш доахилга шийна лоаш хилар аьннад КПСС ЦК.

(ТАСС).

ПСИХОЛОГИЙ КОНГРЕССО ШИЙ БОЛХ ЧАКХБАЬККХАБ

МОСКВА, 11 август. (ТАСС). Дунен халкъашта юкъерча психологий XVIII съезда балха итогашта хетаяьяр тахан такI аьнна йиза хиннача МГУ актовой зале хиина бухсеццаш йола заседани.

Iилма цу даькъерча гIорбаьнна болча сий долаш бараша шоай коллегашта хьалхашка къамаьлаш дир, конгресса балха лоархIамегIарча биъ лостама обозренеш а еш.

Конгресса балха эггара лоархIамегIарча моттигех яр, Iилма психологе дунен халкъашта юкъерча ассоциаце кердача президента П. Фресс дерхIачунга диллача, дунен берригача психологаша тIаухийта низаш вIашагIйоха гIерташ хилар. Французски Iилмахочо обзор йир юкъарча психологена карагIдаьннарий, цу Iилча классически лостама. Шоаш даккха хIама доацаш нийса хиларца со цецваьккхар, аьлар цо, шахматех ловзара ситуацеш «бIаргашца хоялара» регистраци яра хетадаьча техкамаш дерий балхаша. Цу тIехьаьнна боккхача лоархIамерча балхех дард хиннай вIаштIехьъяьнна дIаэттача теорена, хIаьта из къаьна математически «ловзарий теори» толашагIа хулийташ тоарца йистеяьнна дIа а эттай.

Цу масалаца профессора Фресса дIахьекхар психологий тохкамаша, уйлаш яра математикашта кхача а душ, Iилмаш беркате вIашийн чудувлаши вIашийн влияни еши хилар. Царгара эстафета дIаийю инженераша - кибернетикаша, хIаьта цар хьаяь электронни машинаш диспетчерийлла, сталеварийлла, плановикийлла хила а йоалу.

Iилма психологе дунен халкъашта юкъерча ассоциаце президента П. Фресса ший коллегашка дIахайтар тIайоагIа конгресс Лондоне хургхилар.

РЕСПУБЛИКА ГIИШЛОШЪЕЧА ОРГАНИЗАЦЕЙ БОЛХЛОЕХ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ГIИШЛОШЪЕР ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ТИЛЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

ГIишлошъяра даькъе дика гIулакхаш дарах а лакха производственни хьокхамаш дахарах а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни гIишлошъер яха сийлен цIи тулийла:

Кениг Виктор Генриховичах — «Грозпромстрой» яхача треста № 4 йолча гIишлошъяра - монтажни управлене доккхагIча прорабах.

Лапкин Василий Павловичах — «Грознефтехимзаводы» яхача объединене «Грознефтехимремстрой» яхача треста № 2 йолча ремонтно-гIишлошъяра управлене каменщикий бригада бригадирах.

Льянов Солсбика Ахьмадах — «Чечингсельстрой» яхача треста керттерча инженерах.

Пестерова Антонина Ивановнаех — «Грозхимнефтестрой» яхача треста № 7 йолча гIишлошъяра-монтажни управлене малярах.

Ягодкин Илья Алексеевичах — «Грозпромстрой» яхача треста № 8 йолча гIишлошъяра-монтажни управлене столярий бригада бригадирах.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиум председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. СЫЩИКОВ.

1966 шера 12 август.
г. Грозный.

ОКТЯБРА НАКЪА ДОЛХАШ

ХЬАЛХА ЛАТТАЧАРЦА НИЙСЛЕ

Надтеречни района дукхагIа дола боахамаш силос Iалашъяь даьннад. Планал тIех бIаьш тоннаш силос дIаеллай «Братский», «Новогорский», «Верхне-Наурский», «Кругловский» чхьагIара совхозаша.

ДерттIа вIаштIехьдаьккхадар силос кийчъяра балхаш «Братский», «Новогорский» совхозашка. Укхаза гектара тIара эггара дукхагIа чуийцай силоса лаьрхIа хьокхаш йола хьажкIаш.

Иштта «Братский» совхозе хIара гектара тIара планах 120 центнер чуэца лерхIаш хиннача метте юкъера лаьрхIача 165—167 центнер хьажкIаш чуийцар, хIаьта цхьайолча участкашкара чуийцараш кхы а дукхагIа хилар.

Цу совхозе планал тIех 1500 тонн гаргга силоса лаьрхIа хьажкIаш чуийцай. Еррига хьекха яьннача хьажкIех 2987 тонн кIоагашка дIаеллай. Кхы а дIайолла езаш йисар пхи бIаь тонн я.

Силос чуэчача цахалдаш болх беш кхо агрегат хиннай совхоза кхашка. Районе эггара лакхагIа бола хьувкъам кхебаьб Таймасханова Шапе кулгалдеча звено. Цо 100 гектарах хIаране тIара 220 центнер хьажкIа хьоккхар. Массарел сихагIа шоаш кхеяь хьажкIаш чуийца а ваьлар Таймасханов Шапий. Ший агрегатаца цо нормал 50—70 процент совгIа чуэцар моша доакъар.

Кхаь комбайна тIара хьажкIаш дIаувзаш 21 автомашин хиннай. Цар цIаккха сеца латтийтацар комбайнаш.

Ялата лаьрхIа ши бIаь гектар хьажкIаш йитай совхозо. Уж кхееш комсомола пхийтталагIча съезда делегатка Вахабова Бука кулгалду звено я.

ЛаьрхIа ткъаь сагах латта Макаева Жамила бригада я совхозе йол кийчъеш. Цар хIанале 550 тонн Iалашдаьд из доакъар. Из хьайбашта эшачул дукхагIа да. Йол хьайбаш Iа доаккхаргдолча моттигашка хьатIа а эзай. Йол дIахо а Iалашъеш латт.

Дедара леладу силос Iалашъечара балхаш «Минеральный» дулхашурий совхозе. ХьажкIаш чуэцача болх беш итт агрегат я совхозе. Бакъда, шийтта эзар тонн силос Iалашъе езача бархI эзар тонн совгIа мара яц цар Iалашъяь яьннар. Керттера бахьан транспорт тоъал ца хиналга да. Цхьаккха лафет вIаштIехьъяккха хиннаяц. ХIанз укхаза силос дIаувзаш ткъаь вурийтта машин я, хIаьта хьажкIаш хьокхача моттигера кхо километр гаьна мара йоацаш дIайолл силос.

Цу совхозе хIанз балхаш дикка сиздаь дале а ала дезаш да, силос ханнахьеи сихеи чу ца эцар бахьан долаш мошал гектара кIезига йолаш я цар дIайоллаш йола силос. Гектара тIара 80 центнер мара далац царна из доакъар.

Доакъар кийядара тIехьа бисаб «Гвардейский» яхача откормочни совхозе а.

С. МАЙСИГОВ,
тха собкор.

ЛАЬТТА ОАХ

«Алханчуртский» откормочни совхоза шоллагIча отделене лаьтташ оахаш ба. Деррига аха деза лаьтта 1200 гектар да. ХIанзле отделене 700 гектар лаьтта аьха даьннад. Лаьтташ оахача болх беш я 6 трактор. Отделене лаьтташ оахача болх беш йолча тракторашa шин сменах бу болх. «Т-75» яхача цхьан трактора тIа болх беш болча Х. Валеловеи Султыговеи смена нормал шозза дукхагIа лаьтта оах. Трактористаша Х. Цечоева, И. Цечоева шозза тIехкхоачашъю шоай балха нормаш. Иштта хьинаре къахьегаш кхы а дукха трактористащ ба совхозе.

ХIанз Сийлахь - боккхача Октябра сийна яьржача яхье юкъе а баха кхы а хьинар айдаь болх беш ба «Алханчуртский» совхоза механизатораш.

СУРТА ТIА: Х. Цечоеви И. Цечоеви лаьтташ оахаш боахк.

И. Плиева сурт.

Доакъар кийчду

МалгIабика района «Ингушский» совхозе хIанз силоса лаьрхIа хьажкIаш хьокхаш ба. Силос хьокхача хьокхаме къахьегаш ба трактористаши комбайнераши. Совхоза цхьоалагIча отделене силос хьокхача болх беш волча Стариченко хIара денна 120 процент тIехкхоачашъю норма. Комбайнера Гетагажев Хьажбикара укх сезонах 610 гектара тIара хьекхай силоса лаьрхIа хьажкIаш.

Совхоз 2400 тонн силос кийчъе езаш я, хIанзле лаьттах еллар 3711 тонн я.

Во лелац укх совхозе йол Iалашъяра балхаш а. Совхозе хIанале 1348 тонн йол аргIаш даь дIаоттаяьй.

СУРТА ТIА: Стариченко агрегат силос хьокхача.

И. Плиева сурт.

ВЛКСМ обкома III пленум

11 августе ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома III пленум хилар.

Пленумо дийцар «Комсомольски документаш хувцара кийчо ярах» дола дош. Цу деша хьакъехьа доклад йир комсомола обкома хьалхарча секретара С. А. Кириллова.

Пленумо организационни дош къоастадир. Кхыча балха тIа яхарца дувзаденна Л. Б. Гудантова ВЛКСМ обкома секретара а бюро члена а декхарех мукъаяийтай. ВЛКСМ обкома секретаралла О. А. Микиев хержав.

Дикал лакхъергья

ГIишлош еча дика толамаш дахара керттердар да гIишлошъерашта материалаш Iалашъеча организацеша ритмичнои дикеи болх бар. Цу предприятех цаI я аьшкабетона конструкцей завод. Заводе я сборни аьшкабетон, столярии плотники изделеш, асфальтобетон, товарни бетон, маркхал беш йола цехаш. ЗIамига, вIаши ювзаенна йоацаш хиннача цехе итт шера хьахиннай цу ханарчул керттерча продукцега диллача кхозза лакхагIа овсарле йола механизированни завод.

Миштал шоай цIейна накъаболхаш завода къахьегамхоша даьха толамаш. ВорхI бетта заданеш кхоачашъяьй 104,9 процент, планал совгIа арахийцай дукха аьшкабетон, продукцега дIалодар лохдарах кхоладаьд 59 эзар сом, планах йоагIачул лакхагIа я къахьегама овсарле.

Iалаьмате дукха болх бе бийзар коллектива резерваш гучайоахаш организационно - технически мероприятеш балха юкъебхухьаш. Къилбаседа Кавказе эггара хьалха тха завод йолаелар струнобетонах юкъера хара йола настилаш кийчъе. Цу мероприяте металла 50 процент кхозе йиш хилийтар.

Рязански гIишлошъерий опытах прядеии армированеца кийчъе баьлар заводе балкаш, электротермически хьисапе чIоагIде доладир болат. изделей дикал тоаеш йола мероприятеш йир. Керда техника балха юкъекхахьарах дуккхаза премеш тийкнай завода коллектива.

ХIаьта а дувцанах дита йиш яц толаш дола кхоачамбоацараш. Эггара хьалхара кхоачамбоацар да продукце дикал лоха хилар. Товарни изделеш во я, изделей механически чIоагIал а цкъаза дика хилац, продукци хьаяра а на дIаяхьара а график телхаеш моттигаш нийслу.

Производства организаце тоаяра а завода хьалхашка латта керда декхараш толамца кхоачашдара а тIаерзаяь я чаккхъяха лаьрхIа мероприятеш.

Дукха ба заводе шоай балха боккъонца бола энтузиасташ. Цар балха лакха мах баьб правительствос: заводерча шийтта сага еннай тайп-тайпара наградаш. Царна юкъе ба Ленина орден енна бетонщикий бригадир нов. Килачков, къахьегама Цеча Байракха орден енна цеха начальник нов. Евдокимов, бетонщик нов. Пашивайло, кхыбараш а.

Б. ПАЛЬЧИК.

ЦIЕЙ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН, ГIИШЛОШЪЕРАШ!

Сийрда кхоане гарга кхувлаш

Вай Даьхено укх шера иттазлагIа торжественно дезду гIишлошъечун Ди.

Советски халкъо даькъала бувц коммунизма гIишлош хьалъеш бола миллионаш къахьегамхой, экономика дегIайоагIача, советски наьха вахара хьал тоалеча царна карагIдаьннача доккхийча гIулакхех доккхал ду.

Вай мехка боахам дегIабоалабеча доккха дакъа лаьцар Нохч-ГIалгIайчен гIишлошъераша. ДIадахача ворхI шера республике яьккхай керда промышленни центраш: Аргуне, Наьсарен-Вокзале, Карабулаке, Гудермесе, кхычахьа а. 1964—1965 шерашка хьал а яь, болх бе йолаеннай 20 промышленни предприяти, царна «Красный молот» завода цехий комплекс, Грозненски химически комбинатера синтетически спирт доаккхача цехий шоллагIа аргIа, г. Гудермесера медицински инструментий завод, Грозненски нефтемаслозаводера парафина цеха шоллагIа аргIа, кхыяраш. Йоккха котало яьккхар гIишлошъераша атмосферно - вакуумни трубчатка установка семилеткаx болх бе йолаялийтарах.

ВорхI шера вай республике хьаяьй гIишлош еш йола индустри, йоккхийча панелех цIенош делга карадерзадаьд.

Ткъаьи итт эзар болча гIишлошъерех ши эзар саг коммуниства. Семилеткаx 237 бригадана коммунистически къахьегама бригада сийлен цIи еннай, 4 эзар гаргга волча сага коммунистически къахьегама ударника цIи еннай. Укх шера 8,5 эзар саг юкъе йола 506 бригада коммунистически къахьегама бригада цIи яккхара къовсам лоаттабеш я, хIаьта 10 эзар саг — коммунистически къахьегама ударника цIи яккхара.

Республика гIишлош еча организацешка хьахиннаб творчески къахьегама хьоккхамаш тела, производственни заданеш кхоачаш а тIеккхоачаш а еш бола нах. Цар шоай хьоккхама тIехьа кхувл гIишлошъерий коллектива. Царех я «Чечингсельстрой» треста СМУ-4 штукатурий - малярий бригада бригадир РСФСР заслуженни гIишлошъер Бакаева Казимат. Тайп-тайпара балхаш ду болхло яр из эггара хьалха балха еначa хана. Хала дар цу нохчий кхалсага квалифицированни болхло а хинна дIаотта. Бакъда гIишлошъечун сий дола говзал дукха езаш тIагIертта къахьегаро дикагIболча гIишлошъерий мугIарашка яьккхар из, Iалаьмаге дика мастер, из санна гIишлошъераш а хинна дIаэттача нохчий кхалнаьха хьехархо а воспитатель а йир цох.

Богословская Александра Никитична «Грозхимнефтестрой» треста СМУ-9 бетонщикий бригадир. Из керте латтача бригадо геттара дика бу болх, нормаш кхоачаш а тIеккхоачаш а ю. Александра Никитична дика организатор а воспитатель а я. Цун бригаде дукъагIбараш нохчий кхалнах ба. Цо хьалхле а лелаеш гIишлош яра говзалаш Iомаяьй цар.

Кхы а дукха ба бувц дика гIишлошъераш.

Уж толамаш лаьхад партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша пачхахьалкхен планаш кхоачашъяра тIехьа тIагIерта къахьегарах, гIишлошъераша шоаш кхо ца беш чIоагIа болх барах.

Вай парте XXIII-ча исторически съезда решенеш кхоачашъеш гIишлошъераша 1966 шера — кердача пятилетка хьалхарча шера къахьегама керда толамаш даьхад.

Хьалхарча ах шера капитальни вложенеех 8 процент карадерзадаьд, хIаьта гIишлош хьалъяра балхаш соахка цу хана даь хиннарел 11 процент дукхагIа даьд.

Дика дIайолайир пятилетка «Грознефтехимстрой» треста коллективаша. Цун ерригача управленеша кхоачашйир ах шера план.

Толамца кхоачашйир шоай плананаши декхараши «Южмонтажавтоматика» треста монтажни управлене, «Кавэлектромонтаж» треста управлене, «Чечингколхозстрой» объединене, «Чечингстройтранс» автотранспортни объединене, кхычар а.

Шоаш тIаийца социалистически декхараш кхочащдеш республика гIишлошъеча организацей коллективаша эксплуатаце дIаделар дикка дукха дола нах чубаха цIенош, промышленни, культурно-бытовой, юртбоахама объекташ.

Масала, «Грознефтехимстрой» треста коллективо дика хьал а яь эксплуатаце дIаеннай 25 объект, царца 28 квартира йола цIенош, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода 3, 4, 14 установкаш, Грозненски химически комбината 16, 17, 18, 2, 45, 31-а йола установкаш, Грозненски нефтемаслозавода 40-1 йола установка, кх.

«Грозпромстрой» треста эксплуатаце болх бе дIаденнад 19 эзар квадратни метр хула 14 цIа. Цунах хул ах шера йоагIа план 136 процент кхоачашъяр. Цу совгIа цо хьалъяьй «Грознефтеразведка» труборемонтни база, «Красный молот» яхача завода нефтеаппаратурни цех, микрорайоне бахача наха юххьаппа гIулакх даьа пункт. «Чечингсельстрой», «Чечингколхозстрой» яхача тресташа эксплуатаце дIаденнад ворхIи ахи эзар квадратни метр хула нах чубаха цIенош, 5 эзар бежана йола помещенеш, 5400 тонн ялат чухошадергдола зернохранилищаш, 2400 хьакха чуйода помещенеш, республика районий юрта боахама кхы дукха объекташ.

Цхьабакъда ерригача хьайнача укх шера хьалхарча ах шера йола капитальни гIишлош хьалъяра план кхоачашъяьяц.

Шоашта оттаяь заданеш кхоачашъяьяц «Грозхимнефтестрой», «Грозпромстрой», «Чечингсельстрой» тресташа, «Чечингушводстрой» управлене, «Южгазпроводстрой» треста СМУ-9, кхычар. Шоай планаш кхоачашъяьяц субподрядни организацеша, № 131 йолча СМП, «Кавсантехмонтаж» треста ПМК, «Севкавсельхозросетьстрой» треста МК № 66, кхычар.

Укх шера къаьстта тIехьалиса да производственни мощностащ хьалъяр. Цо юкъайа Нохч-ГIалгIайчен экономика керттера доакъош дегIаккхувлилга — мехкдаьтта, мехкдаьттахимически, машиностроительни, яйга, кхачан, юртбоахама доакъош дегIа доагIилга.

Пхе шера план кхоачашъяра эшача керттерча хьалех цаI да бохама доал дареи планированеи кердача система тIа довлар. ГIишлош еча организацеша цIаккха а хургдоацаш дIадаккха деза гIишлош яь йисте яхара хьем бар, болх вIаштIехьа ца баккхар, бе болх боацаш нах, машинаш, механизмаш сайца латтар.

КПСС XXIII-ча съезда Л. И. Брежнева яьча доклада тIа аьнчаI, «Къаьстта лоархIам болаш да гIишлош сихеи дикеи хьалъяра капитальни вложеней эффект лакхъяра дешаш. Хаьдда Iаякха еза капитальни вложенеши материально - технически ресурсаши дукхача объекташка дIа юха екъаш йоахара, гIишлош хьальелга тIехьатетта средстваш пайда а ца эцаш ухкийтача вугазение практика. Мощностащ болх бе йолайолийтилга мела леларах доккха зе хул пачхахьалкхенна».

Теркала ца дича дарглац капитальни гIишлош хьалъеча дукха халонаш хилар. Из да шоай ханнахьа гIишлон ю материалаш, металл, турбаш, цемент, хьу, технологически оборудовани ца хилар, кирпишк ца яхьаш моттигаш нийслуш хилар. Нохч-ГIалгIай гIишлош еча материалий управлене боагIача бесса болх ца бар, заказчикий организацей, проектни снабженчески организацей балха тIа дола кхоачамбоацараш, проектни документаци ханнахьа хьа ца кхачийтар, кх. Бакъда уж кхоачамбоацараш дале а, пачхахьалкхен планаш кхоачашъяра эша реальни торонаш йолаш я.

ГIишлош еча управленей начальникаша пускови объекташ чехкагIа йистеяхара материально-технически ресурсаши болхлойн кхоачамхиллал тIабахийтац.

ГIишлош хьалъеча моттигашка болхлойн инженерно - технически болхлойн боагIаш бола тIахьожам бац. Цхьабола мастераши прорабаши кхоачамболлаш хьажац болх вIаштIехьбаккхарга, тIахьожамга, кхерамзлен техникага, кIезига хьеж производстверча культурага, брак хулийт балха тIа, цкъа хIаяь хIама юха керда хьае езаш нийслу, материалаш лораеча а уж гIулакхага дIайохийтача а доал дац.

ГIишлош хьалъеча организацешка болхлой быта хьалаш во хиларах, уж тоадара йоакхо ца ярах дукха бола болхлой балхара дIабувл. Из бахьан долаш «Грозпромстрой», «Грозхимнефтестрой», «Чечингсельстрой» трестий ерригача СМУ-шка кIана тоъац аьнна болхлой тоъац. ХIаьта гIулакх иштта латташехь трестийи управленейи кулгалхоша йоагIаш йола терко яц гIишлошъерий кадраш чIоагIъяра, лакха овсарле йолаш къахьегара эша хьалаш болхлошта хилийтара.

Хьалхарча ах шера де ца кхувш дисар шоллагIча ах шера дIакхоачашде деза — укх гарггарча хана гIишлош хьалъяра программа кхоачашъергйолаш, шоай ханнахьа хьалдаь эксплуатаце дIаяла еза промышленни юртбоахамен объекташ, наха чуIе цIенош, школаш, больницаш, берий учрежденеш, коммунальни бытовойи объекташ. Цунна тIабахийта беза гIишлошъераша шоай берригa низ а уйла а. Уж декхараш толамца кхоачашдар гIишлошъераша, монтажникаша, гIишлош еча индустрен гIишлоний материалийи предприятей болхлоша, заказчикаша, проектировщикаша бартагIа а чIоагIа а къахьегарах тийша да. ХIаьта планаш йоккхий ма йий вай.

Укх шера караерзае еза 183 миллион сом капитальни вложенеш, эксплуатаце дIаяла еза дукха йоккхий промышленни объекташ. Гор. Гудермесе хьалъе еза 120 менги бола больница. Наьсар-Керте, Алерое, Мичурина поселке, Нови Катаяма школаш, гор. МалгIабике 107 эзар квадратни метр хула наха чуIе цIенош.

Юртарча моттиге кийч а даь эксплуатаце дIадала деза хий дехка 2 эзар гектар лаьтта, 19 эзар хьайбана йола помещенеш, шера 675 условни ремонт ергйола ремонтни заводаши механически мастерскеши, 7 эзар тонн чугIоргйола зернохранилище, кхыйола объекташ.

1966—1970 шерашка доккхий балхаш де лерхI Нохч-ГIалгIайчен столица тоаеш, цунца городе гаьнаш йогIаш, фо цIендеш, Шолж цIендеш. Автовокзал хьалъе. консервни завод йолча юххе Шолжана тIий тилла лерхI. Укх шера яь яргья Ленина цIерахча улицагIара путепровод, Крупске цIерахча улицагIа хьалъе йолаергья шоллагIа йола путепровод.

ХьатIадоагIача шера хьалле доладергла 2 эзар моттиг йола цирк, 800 моттиг йола кинотеатр, 300 продавец чувола универмаг, шера экран йола кинотеатр, микрорайонера йоккха торгови комплекс, 600 менги бола больница. Проект оттаеш я мехкдаьтта института 9—12 вIаштIара яь дешара корпус, кхыйола объекташ хьалъяра.

Республика сий дола декхар да КПСС XXIII-ча съезда решенеши халкъа боахам дегIабоалабара заданеши толамца кхоачашъяр.

Р. ГОЙГОВ,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома гIишлошъяра отдела заведующи.

ЕРЕВАН. Ши бутт ха эш Армене столицана го боаккхаш хилча. Города ерригача улицай, проспектий, шоссе дIоахал эзар километрага дIакхоач (1926-ча шера бIаь километр яр).

Сурта тIа: Еревана йIаьхагIча рех цхьа магистраль — Комитаса улица.

Г. Багдасаряна сурт.
ТАСС-а фотохроника.

Кхоана вай берригача мехко белгалдоаккх гIишлошъерий деза цIей. Цу денна сийленца накъа яхара, шерра социалистически яхь а йоаржаяь, хьинаре къахьегаш я «Грозпромстрой» треста чуйоагIача цIенош деча комбината сменаш, бригадаш. ГIишлош хьалъеш ба уж город Грознерча микрорайоне. Хьалъеча гIишлой дикал лакха а йолаш, ди тIехьа совдоах гIишлошъераша къахьегама толамаш. ВорхI бетта план 103 процент кхоачашъяьй цар. Планах лаьрхIачул совгIа кхоачашдаь гIишлон балхаш эзараш сома маьха да.

Пятилетка хьалхарча шера вай городе бахача дукххача къахьегамхой дегаш гIоздаьхад тха гIишлошъераша, — йоах участка начальника нов. Гусейнова. ХIаналехьа хьал а даь дIачуденнад хIаранех 55 квартира хула кхо цIа. Уж цIенош планал хьалха хьалдаьдаьхар.

КарагIдийнача толамех кхоачамбаь Iеш бац гIишлошъераш. КхоалагIа квартал чакхъялалехьа хьал а даь дIачудала дезаш дар 110 квартира йола цхьа цIаи 55 квартира йола цхьаьккха цIаи. ХIанз дIачудала кийчдеш да 110 квартирах латта цIа. Из да оаха гIишлошъерий денна кийчдаь къахьегама совгIат, — аьлар нов. Гусейнова. Август бутт чакхбоаллашехьа хьалдаьдаккха лерхI цар 55 квартира хула шоллагIа дола цIа а. Къаьстта дика къахьег нн. Хатуев, Ткаченко, Григорьян керте латтача монтажникий, штукатурий, малярий бригадаша. ХIара сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъю цар.

Октябра дезача цIей сийна керда социалистически декхараш тIаийцад гIишлошъераша. Ер шу чакхдалалехьа хьалдаьдаккха лерхI 110 квартира хула ши цIаи 55 квартира хула цхьа цIаи. Уж декхараш толамца кхоачашдергхиларах дог тийша я гIишлошъерий коллектив.

Сурта тIа: Б. Хатуев керте латта монтажникий бригада.

И. Плиева сурт.

Де дезараш дукха да

Вай мехкарча гIишлошъераша чIоагIа дезду дерригача халкъий цIей — гIишлошъерий Ди.

КПСС XXIII-ча съезда решенеша дегаш гIоздаьхача гIишлошъераша хьинаре къахьег укх шера. Шоай низ кхо ца беш Нохч-ГIалгIай республика гIишлошъераша къахьегарах семилетка шерашка Аргуне, Наьсаре, Карабулаке, Гудермесе дукха хьалъяьй промышленни объекташ. Хьалъяьй ткъаьннел совгIа промышленни предприяти. 650 миллион сома фондах пайда ийцаб.

Болх бе дIайолаеннача кердача предприятешта юкъе я синтетически спирт доаккхача цехий шоллагIа аргIа, полиэтилен, фенол, ацетон доаккха Грозненски химически комбината объекташ, Грозненски нефтемаслозаводе хьалйир парафин доаккха шоллагIа аргIа (АВТ). Иштта дукха промышленни объекташ хьалйир Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача, Электромеханически, Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводашка, кхычахьа.

Семилетка шерашка тха треста болхлоша бахача наха лаьрхIа хьалдир 630 эзар квадратни метр хула цIенош, 47,5 эзар квадратни метр хула школаш, 587 менгий оттабе йиш йола больницаш, 4415 моттиг хула берий учрежденеш, кхыйола культурно-бытови, коммунальни объекташ.

Кердача пятилеткаx «Грозхимнефтестрой» треста гIишлошъераша хьалхашка латт доккхийи лоархIамеи декхараш. Духхьала пятилетка хьалхарча шера болх бе дIайолаялийта езаш я каталитически реформировани установка. БIаьш эзараш тоннаш мощность хургья цун, хьалъяь йоаккхаргья радиационни теломеризаце опытно-промышленни установка, ацетона установка, кхыйола производстваш хьалъергья химически комбинате. Грозненски электромеханически заводе хьалъергья массехк цех. 10 миллион кирпишк арахеца мощность йола производство а хьалъергья. Наха чуIе хьалде лерхI 5994 квадратни метр хула цIенош, 1396 моттиг йола кхоъ школа.

Пачхахьалкхен плани тIаийца социалистически декхараши толамца кхоачаш а деш хьинаре къахьегарца белгальъяьнна я Крючков Иосиф, Шлахтин Виктор керте латта штукатурий-малярий бригадаш, Мартынов Анатолий, Перелович Григорий, Мончев Иван керте латта каменщикий, плотникий, монтажникий бригадаш, кхы дукха яраш. Лакха къахьегама толамаш даьхад РСФСР-и ЧИАССР-и заслуженни гIишлошъераша нн. Болдинов Николая, Власова Антонинас, Фролова Раисас, Астахов Михаила, Филатова Марияс, кхычар.

Треста гIишлой-монтажни управлене болхлоша, инженерно-технически болхлоша хьинар кхоца деш къахьегарах укх дIабахача ворхI бетта хьал а даь дIачуденнад 64 квартира хула дIа. Грозненски ацетонови заводе хьал а яь болх бе дIайолаеннай насосни, соляни кислота склад, доакъара концентратий цехаш. Наха чубаха цIенош хьалдара ворхI бетта план 126 процент кхоачашъяьй.

ГIишлошъерий денна сийленца накъа а боагIаш СМУ-6 болхлоша хьал а яь дIачуяла кийчъяьй 1900 квадратни метр общежити, хIаьта СМУ-9 цхьоалагIча участка коллективо хьал а яь дIачуяла ЧИАССР Министрий Совета хьалъяь 140 моттиг йола берий беш-ясли.

Цхьабакъда, карагIдийнна дикадараш дика дале а подрядни балхий план кхоачашъяьяц треста болхлоша. Цун керттера бахьан да хан-ханнахьа эша гIишлой материалаш, транспорт, строймеханизмаш, проектно-сметни документаци ца хилар.

Вай мехка чIоагIа лакха мах бу гIишлошъерий къахьегама. Из дика кхета а деш берригa низ тIабахийта къахьегарга тха гIишлошъераша планах дIачуяла лаьрхIа объекташ ший ханнахьа дIачуялара, хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара.

Д. ЛИХОВОЛ.
«Грозхимнефтестрой» треста управляющи.

МАССАНАХЬА ДIАКХОАЧАШ

«Старогрознефта» НПУ гIишлой-монтажни управлене коллективо кхоачашду мехкдаьттахой тайп-тайпара заказаш. Семилетка шерашка Хаян-Корт, Ястребиная яхача къаьнача тохкама майдашта цу коллективо йиллай бIаьш эзараш метраш хургйола тайп-тайпара диаметр йола трубопроводаш. Бурув тохача скважинашта хьатIа мел уха хий цар ехкача турбашка гIолла доагIа. ХIаьта скважина бурув техачул тIехьагIа мехкдаьтта доахаранца цхьана скважина тIа боагIараш а гIишлой-монтажни управленера нах хул. Цар дIаоттаю трапаш, замерни емкосташ, запорни арматура, магистральни нефтепроводех дIахотта еза нефтепроводаш йохк. МассагIа я уж мехкдаьттахой болх аттача баккхара хьалъяь промышленни объекташ.

Брагунерча № 34 йолча скважина чура теха мехкдаьтта магистральни проводага дIатIадуграш турпалаш санна къахьийга хьунашта, лоамашта юкъе 30 километр йIоахал йола нефтепровод йиллар гIишлошъераша геттара лоацача хана. Старогрозненски гIишлошъерий кулгаша хьаяьй хIанз дукха ха йоацаш эксплуатаце дIаенна боккха низ бола концевойи трапни установка.

ЛаьрхIа а варгвац кердача квартирашка баха хайшача мехкдаьттахой дезалаша гIишлошъерашта яхаш дола баркалаш. Семилетка шерашка Иванова цIерахча поселке 174 дезал дездир кердача квартирашка баха ховшар, кхо бIаь дезал тIакхийтар Маяковске цIерахча городоке. Цхьа этаж йолча цIеноел совгIа укхъа да хIанз дукхача квартирех латта вIаштIардаь цIенош.

Коллективе кхийнаб лакха квалификаци йола специалисташ. Болх бешшехьа институт йисте а яьккха инженераш - гIишлошъераш хилар Лукашин Ростиславах, Габриелов Юрях. Слесарь хинна Сигаев Василий техника говзал а Iомаяь балха йоккхача участка кулгаллеш ва. Коллективе хьоккхам телаш къахьегаш ба коммунисташ-слесараш Сигаев Николай, Курзов Алексей, Тупицин Иван. Царех хIаране денна норма 130—140 процент кхоачашъю. Иштта дика къахьегаш ба Гучигов Або, Салгириева Хадижат, газосварщикаш Галицын Николайи Панченко Владимири. Гаьнна тIеккхоачашъю денна нормаш нов. Хомяков Александр керте латтача бетонщикий бригада коллективо. Ткъо шу гаргга ха я цу коллективе В. Веселихинас, А. Верзун, И. Жуковас къахьега. Тайп-тайпара балхаш деш хиннача царех хиннаб лакха квалификаци йола специалисташ.

Ерригача коллективо хьинаре къахьегарах дикача балха толамашца дезду шоай цIей гIишлошъераша. ВорхI бетта задани кхоачашъяьй 127,5 процент, къахьегама овсарле планах йоагIачул 6,8 процент лакхагIа я, гIишлон балхашка дIалодар лохдарах кхоадаьд кхо эзар сом. Цу толамашта юкъе шоай дакъа дихьад управлене рационализатораша а. Цар кийчъяь предложенеш балха юкъеяхьарах кхоадаьд 2350 сом.

«Октябрьнефта» мехкдаьттахой болам хьаллоацаш гIишлошъераша тIаийцар хаьдда дола декхараш: Маяковске цIерахча городоке деш латта цIенош август бетта ши ди хьалхагIа эксплуатаце дIадала, 10 ди хьалхагIа ткъо километр йола водопровод йистеяккха, иштта кхыдола декхараш. ХIаьта аьнпар кхоачашдеш хьабогIа гIишлошъераш.

А. ТИЩЕНКО.

ХАНАЛ ХЬАЛХА БУВЛАШ

Пятилетка хьалхарча шера хьинар айденна къахьегаш ба «Грозпромстрой» треста чуйоагIача № 8 йолча гIишлон-монтажни управлене гIишлошъераш. Къаьстта дика болх барца белгальъяьнна я нов. Пронюшкин Аркадий Артамонович керте латтача участка коллектив. Укх шера Катаяма цIерахча поселке хьалдаьд нах чуIе дукха цIенош, керда вахар диллад бIаьш дезалаша. Цига хьал а даь ханал дукха хьалха дIачуденнад 48 квартира йола цIа. ХIара сменах нормаш 125—130 процент кхоачашъеш хьинаре къахьегарца белгальъяьнна я Титов Афанасий керте латта каменщикий бригадеи Флигель Александр Филипповича кугалду штукатурий бригадеи. ХIанзлехьа тIа боагIача бетта чотах къахьегаш я уж бригадаш. Иштта да гIишлошъерий денна кийчдаь къахьегама совгIат.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь ца Iеш кхы а хьинарегIа къахьег гIишлошъераша лоархIаме объекташ хьалъеча. Цу поселке март бетта хьалъе йолайир 964 моттиг йола керда школа. Октябрь бутт бовча деношка планах хьалъяьяккха езаш яр из. Ханал хьалха хьелъеттай школа, хIаьта штукатурий балхаш 90 процент чакхдаьхад. Цул совгIа школана лалла хьалъяьй мастерскеш, столови, холодильни установкаш чухургйола здании биологашта лаьрхIа теплицеи. ХIана гIишлошъераш сихбенна хьалйотташ боахк школана лаьрхIа йола спортивни зал.

Ер бутт чакхбалалехьа хьалъетта баргба гIишлошъераш из зал, — аьлар прораба Кичитов Федора. Школанеи вокх зданештея де деза гIишлон-монтажни балхаш планах лаьрхIачул хьалха чакх а даьха, дешархошта дика совгIат кийчде лерхI цар. Цу даькъе низи хьинари ца кходеш къахьегаш ба уж.

Цхьабакъда, гIишлошъерий болх хьовзам ца хулийташ лергIа дIабахийтара «Грозпромстрой» треста кулгалхой оарцагIа а баьнна ханнахьа Iалашъе езаш дукха гIишлон материалаш я цига. Масала, басараш хьакхара балхаш диза дIадахьа йиш йоацаш латт классашта эша наIара сенагIаш ца хилар бахьан долаши уйна Iетоха ардакхаш ца хилар бахьан долаши. Уж материалаш сихагIа Iалашъе еза школа ханал хьалха хьалъяь яккхара.

Б. МАГОМЕДОВ.

ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

ГIишлошъераша цIей дезде кийчлуча укх денош Наьсарен № 432 йолча дIа - юха лелача механизированни колонна коллективага «Главсевкавстроя» начальникагара нов. Царукъаьнагара кхаьчай ер телеграмма: «Главсевкавстроя» коллеге, профсоюза областной краевой комитетий президиумаша даькъал дувц гIишлошъерий Ди, хIаьта коллективо шоллагIча квартала социалистически яхье РСФСР гIишлой Министерстваи профсоюза ЦК-ам ЦIе байракхи хьалхара (2200 сом) ахчан премии яккхарах ловца а боаких».

Дика толам ба из, бакъда, кхыметтел укх шера хьалхарча квартале а, кхыча тайпара дар гIулакхаш. Нов. С. Б. Дидигов начальник вола из колонна тIехьаюсачарна юкъе яр, хьахийцача средстваша хьежа болх кхоачашбулацар, чIоагIа халеча хьал тIа яр объекташ.

Колонна партийни организацеи администрацеи дийцар из дош партийни собранешка, бригадашка, участкашка. Болх телбергбола мероприятеш белгал а яьха уж балха юкъеяха соцам бир. Юкъейоалайир алагп телара аккордно-премиальни система. Къахьегама овсарле лакхъяра болхлой безам чIоагIа тIаберзабир цу мероприяте. ГIишлош еча боккха лоархIам болаш я эзамига механизаци, цудухьа из чIоагIа терхалде яьлар колонна коллектив. ХIаьта Октябра сийленца накъа бахара участкаштеи бригадаштеи юкъе яьржача яхьо кхы а айдир гIишлошъерий хьинар.

ШоллагIча квартале гучадала хьедаланзар цу мероприятех хьахиннар. 364 эзар сом мах бола балхаш де дезаш яр колонне коллектив шоллагIча квартале, хIаьта даь балхаш 407 эзар сом маьха да. Планал совгIа хьахинна пайда 15,6 эзар сом да. Цу юкъах эксплуатаце дIаденнад бархI-бархI квартира йола ши цIа, 48 моттиг йола общежити, Орджоникидзевская яхача станице бархI квартира йола цIа. Кхыча объекташка хийцца лел болх.

Наьсар-Керте 536 сага лаьрхIа школа хьалъеча болх беш я нов М. Богатырев керте латта комплексни бригада. Цига дика болх бу каменщицаша П. Аушеваси А. Даниеваси, электросварщика А. Мальсагова. Дешара шу долалуш из школа йистейакха чIоагIо яь я бригада коллектив.

Боккха гIирс ба колонна коллективо Серноводске беш латтар. Хьалъеш латт сельхозтехникума здани, 320 моттиг йола школа, йиъ бIаь моттиг йола профтехучилища общежити. Цу бехкпхамерча участкера балха кулгалделга тIадиллад къонача специалисташта: Махачкалерча университете дийна йиставаьнна А. Арчакови (прораб), Ростовски гIишлой институт яьккхача А. Хадисовани (мастер). Дика лоархIабу уж шоашта тIадиллача гIулакхах. Масала болхлой-говзанчаш кхебара гIулакх дика вIаштIехьдаьлар цар. Квалифицированни болхлой ца тоъарах чIоагIа хало увзар Серноводски участка коллективе. Кхыча объекташ тIара а бахаш ахийта безаш хулар цига болхлой. ХIаьта тIеккхьарча хана М. Евлоев керте латта каменщикий коллектив Серноводске яхийта езаш гIулакх эттача, А. Арчаково «Тха тхоай ба тоъал каменщикаш», аьнна кура жоп дала йиш хилар. Шоай объекташ йолча моттигашкарча наха бригадно-индивидуальни методаца Iомабьбар цар гIишлошъерий тайп - тайпара говзанчаш.

Дика лел гIулакхаш кхоалагIча квартале а. Къаьстта сихбеннаб болх эксплуатаце дIалуча гIишлошка. Шоай цIейна накъа болхаш цар тIаийцадар лакхара социалистически декхараш. Орджоникидзевская яхача станица деш латта КПСС райкома цIа, Наьсар-Кертера школа, Наьсарен зооветтехникума бархI квартира йола цIаи столовии цхьоалагIа сентябрь хьатIакхачалехьа эксплуатаце дIадала.

А. ГАДАБОРЩЕВ,
тха собкор.

Ферганcки область. Эзараш гектараш долча лаьтта хий дилла торо хулийтаргья Керпидонски водохранилища. Из хьалъяьяларца цу чу укх шеррехьа а Iоадергда ши бIаь миллион кубометр хий.

Г. Бойко сурт.
ТАСС фотохроника.

БОЛХЛОЙ ЙОАКХО Е ЕЗА

«Назрановский» совхоза Пхьарченгий - юртарча хьакхий товарни ферме хIанз 3652 хьакха ю, царех 451 якхаш йола хьакха я. Паччахьалкхенна укх шера дIаделла деза 2100 центнер дуьх. Кхьа бесса аьлла 3000 хьакхо дуь пох, юкъера лаьрхIа 70 килограмм дозал а долаш. ХIанз цхьоалагIча августе кхачалца паччахьалкхенна дIаделлах 1867 центнер духх.

Ер шу чаккхоалцаш паччахьалкхенна 90 килограмм дозал доза 300 хьакха дIаяла лага ба ферма болхлой.

ХIанз хьакхарчашта ялат Iалашдеш латт. 2645 центнер мукх консерваци яь дIаоттабаьб. Склададашка фуа лаьрхIа дIаоттабаьб 2300 центнер мукх.

Ала дезаш да ферме кхоачамбоацараш а долга. Цхьайола базаш я ремонт ца йича яргйоацаш. Уж балхаш де вIаштIехьдап цар хьу ца хилар бахьан долаш. Иштта терко е езаш да ферме автотараз ца хилар а. Из тараз эш ферме кхсабаш йолча хьакхарчашта дозал тIа мел кхет хьажа. ТоъаЦ складаш а.

Геттара во вIаштIехьдаьккхал ферма болхлой чубаха квартираштa ремонт яра гIулакх. Ер кхоалагIа шу да уж тоа ца ду. ДукхагIа болча болхлой чубахача цIеной тховнех догIа чуух.

«Назрановский» совхоза дирекце теркалде деза уж меллола кхоачамбоацараш.

С. ПАРОВ.

Нах раьза ба

ХIара шера дукхагIа хьалду цIенош. Цу балхашта кулгалдеш я коммунальни союза Управлени. Керда цIенош хьалдарца цхьана капитальни ремонт ю тищденнача цIеношта. Хьалхарча шерашкарчул дукхха дукхагIа хьахийцад укх шера цу гIулакха ахча.

Iалаьмате сиха хьалду цIенош Катаяма цIерахча поселке. Старопромысловски шоссе дуккхача километрашка дIаэттад нхозза. диазза вIаштIардаь цIенош, иштта дукха да де доладаьраш а. Наькха хьашташ кхоачашдеш пачхаьалкхено мукъабеннаб кооперативно цIенош хьалде. Иштта цIенош хьалдар чIоагIа пайдане гIулакх хилар ховргда цу хьисапе цIенош дара айеннача темпашка хьежача. Проектни организацей бехках сен цкъаза балхаш, хIаьта технически документаци а ханнахьа вIаштIехьа ца яккхарах дIадоладе йиш хилац цIенош. ДукхагIйолча хана стандартни проекташ лелаю гIишлошъераша а проектировщикаша а, дукхача проекташтa юкъера дикагIъяр хьакъоастае хала доацщашехьа. Цу гIулакха лерттIа терко йоре, дикка хозлургъяр вай город, из атта де йиш а я.

ХIанзалца цу тайпара Грозне хьал а дь эксплуатаце дIаденнад ворхI цIа. Царех тIеххьардар хьалдаьд Киевски улицагIа педучилища юхе. Уж даьд «Прогресс» яхача кооперативо. Цу кооператива юкъебоагIа 65 дезал.

Сихха хьалдеш латт «Кавказ» яхача кооператива 85 квартирах латта цIа. 1967-ча шера микрорайоне эксплуатаце дIалургда «Зенит», «Рассвет» яхача кооперативай шин цIа. Орджоникидзе цIерахча проспекте хьехархоша деш латт 58 квартирах латта цIа, хIаьта педучилище уллача метте хьалдергда 129 квартирах латт «Восход» яха цIа. Деррига 1966—67 шерашка Грозне хьалде лерхI 13 кооперативни цIа.

1966-ча шера эксплуатаце дIадала лаьрхIа цIенош ханнахьа йистедаха социалистически декхараш тIанийцад городской коммунальни управлене коллективо.

О. НИКОЛАЕВ.

ШОЛЛАГIА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦАРА — ЛЕРТТIА КИЙЧО

Йоккхий халонаш ниiсъелар укх шера ка бола ялаташ чуэцача: дикка дукхача майдашкара ка бола ялаташ михо лаьтта дувшадь а оасара баьцаш яьнна а дар. каст-каста делхача догIашен беттача шавой лерттIа болх байтацар ялат чуэцача агрегаташка. ХIаьта а, уж халонаш ниiсъеннайоаллашехь а механизатораша, шофераша, юртахкарча берригача къахьегамхоша шоаш юха ца кхобеш къахьегар бахьан долаш хьалха дIалахача шерашкарчул дикка дикагIа вIаштIехьле йолаш чаккхаьлар укх шера ка бола ялаташ чуэцар, хIаьта дукхагIча колхозашкеи совхозашкеи дика хьувкъам а баьккхар. ГIалвугаш за «Сельхозтехника» отрядаша Iалашъеча. Веданей Ножай-Юртен районий колхозаша укх шера дуккхача шерашка ца баьккхача тайпара дика хьувкъам баккхар: хIара гектара тIара 25 центнер хула башха-дика кIа чуийцад цар. Юха а дика хьувкъам баькккаб Урус-Мартанеи Сунженски районашкарча лаьтта леладераша. ВIаштIехьле а йолаш, лоацача ханашка ялаташ чуийца даьлар Наьсарени МалгIабикен районий боахамаш.

Республика лаьтта леладераша тIагIертта чIоагIа къахьегарах хьалхара толам баьккхаб — ка болча ялатий культурай хьакъехьара пачхьалкхен планзакая 142 процент кхоачашдаьд, йизза дIаоттаь льнай Фун фондаш, дукхагIча боахамаша шоаш ялатий доакъарца Iалашдаьд, хIаьта хьайбай продукташ йоахилга дIахо а алсамдаккхара доладa хьалаш хьа а даьд. Цо гIалкхувл юрташкара берригa къахьегамхой. ХIаьта цо цунна цхьана уж декхарийла а бу хьинар лаьгI а ца холийташ, юртбоахама балхий берригa цикл толамца дIачаккхъяккха бола.

ЕРРИГА наьха, материальни, технически ресурсаш доккхача хьинаре оарцагIъяха езаргья шоллагIа хьувкъам чуэцара — хьажкIаш, шекара свекла, гидуаргаш, комсаш, баьцадараш чуэцара. Уж балхаш гурахьа дув ялаташ дIадувчеи зяьб оахачеи ханаца цхьана нийслу. Из хьувкъам чуэцар шийн объемага, дIабодача къахьегама дукхалга, сухала диллача хьалхагIарчул халагIа ба. Цудухьа цунна даккха хIама доацаш кийчо елга, деррига низаш а срейсташ а оарцагIа кулилга яц. Из лекхар хьалхашка уттату уттташ долча климатически хьалашa а. Цулакх миштад аьлча, июлах тIеххьарча ах беттей август бутт болабaлча гIонеи лакха температура а йолаш, дIайха дезнош ахаро массе а меттигашкасихдаь шекара свекла, гидуаргаш, хьажкIаш, хьайола кулытураш кхачар. Цу хьалашка чIоагIа лоархIаме да уж чуэцара болх лерттIа вIаштIехьбаккхар, хьувкъам бовш йола меттигаш ца нийсъалийтар духьа.

ДIалахача шерашка даьхача земанаш а юрта боахама хьалха латтарий практико а торо хулийт мах кIезигагIа а бохийташ, доацача ханашка шоллагIа хьувкъам чуэцилга чакхдаккха. Цунца дуваденна цхьалла хьехамашн ловрашн дувша безам бар са хьувкъам чуэцара технологеци из вIаштIехьлакххарои хьакъехьа.

Республике хьалхагIа ший хиннарел гаьнна дукхагIа дIайийнай гидуаргаш — лаьтта доакха маьхера культура. Пачхаьалкхено оттадь гидуаргий нийра лакхдь маьхаши боахамий кулгалхоштеи специалистащтеи йолча материальни стимулшеи гидуаргаш дукхагIа дIаера меттел, цар хьувкъам лакхбара а гIо даьд. Гидуаргаш — чуэца говзаа ганарaш ураттIашехь а хьовкаш а Iолегарца хьувкъам чIегIа лохлуш а йола культура я. Цулухьа деррига кха дизза кхаьча далара ца а хьежаш, ганараш чIоагI ма делле а чIегIанаш лордаши моша йоллашехь а хьакха йолае еза гидуаргаш. Ганараш сов тIуна хилар а кхераме дац, хIана аьлча ялат дIанийлеча пункташка низ бола дика сушилкаш я.

Механизатораш декхарийла ба комбайнаш лерттIа кийчъе, уж лаьрхIа гидуаргаш чуэцара йолча приспособленещца. Iалаш а еш. «Сельхозтехника» объединене укх шера бIаь совгIа цу тайпара йола приспособленещ енай. Боахамашкара ерригa приспособленещ ремонт а яь, гидуаргаш чуэца кийче еза.

Гидуаргаш чуэца йеалургья приспособленещца кийчъь 300 таргга ялат чуийлу комбайнаш, юккъера лаьрхIача хIара комбайно чуэца езаргья 100 — 120 гектар. Практически иззал майда 10 — 12 балха дийнахьа чуийца яла йиш я. Из кIезига хаяц. Цудухьа комбайнех цайда ийбе беза групповой методагIа. Иштта пайда ийбеш хилча агрегаташта дикагIа технически Iунал дулу, тракторни средствашкIезигагIа эшаргья, механизаторий яхь дикагIа вIаштIехьйоакхалургья, чуэцара дикала тIахьожам а дикагIа лоатталургьа.

Атта гIулакх дац гидуаргаш хинна лаьтташ цIендаь, аьха кийчделга. Из гIулакх миштад аьлча, комбайно гидуаргий кийнаш мара дIателац, ерригa чIегIаш а тIаьнна оасара баьцаш а овлаш тIа юс. Цулухьа могалу комбайна лелама пхорагIа деза дискаш йоахка макхаш а даьха, чIегIаши йоархIаши аьта а аьта, цул тIехьагIа оахама агрегаташца кIоарга оахам дар. Кхетош ма дий хIара боахаме ший тайпара климатически а лаьттай а хьалаш хулилга. Царга хьежжа харжа еза гидуаргаш чуийцачул тIехьагIа уж хинчача лаьттан тIа деча балхий система.

ХАОТТАМА хьакъехьа свекла леладераша хала хилар ец шу. Шийла бIаьста хилабаьсовгIаш дегIаахар лаьгIдир, аьхки дукха догIаш деххаро царна Iунал делга халача хигар. хIаьта тIеххьара бутт сов бIайха хиларо лаьтта докъа а дир, тIера лорд йоагаяь йожа а йир. Цу деррига а халана дуг шекара свекла чуэцилга, хIаьта технически хьакъехьара дика кийчоп вIаштIехьлен хулийтилга дIа а дех.

Практике леладеш да шекара свекла чуэцара массехк хьисап — поточни, поточни - перевалочни, ахмеханизированни. Эггара дикагIа пайда боалаш да хьалхагIара ши хьисап. Цу хьисапагIа шекара свекла чуэцача пайда ийбу КС-3 е СКН-2 яхача свекла чуийеча комбайнех. КС-3 яхача комбайнапа чуэцар дика дегIаена тIера йоархI йола свекла хила еза. Балха органаша хьаьхка свекла шековой захваташца телача аппарата чу ухийт, цига дIатийда йоархI ше къьестта йолча бункер чу йода. хIаьта хьакъаьста овлаш транспортера уллув йолача транспорта тIа ухийт. Нагахьа санна свекла дIаийю пункт гаьна еце, свекла цу транспортаца дIаяла дIакхухь. Кхоачамбалла транспортни средствaш па хилча свеклах кхайна уллувча наькъа йисте элаш ю. Цу тайпарча элашкара свекла дика аьттув а болаш свеклопогрузчикашца тIаювтт, кулг - карара хала болх бе а ца безаш.

Болх беш СКН-2 яха комбайн хилча шин мугIар тIара йоархIаш хьалхагIа дисковой урсашца хьакха а хьекхе, къьестта бункер чу ухийт, хIаьта цу мугIарашкара хьаохка евлаш дегача аппарата тIа гIолла транспортерана транспортни средства чу ухийт. ШIакера балха процесс СК-3 яхача комбайнаца болх беш хилча яр морг я.

Цу тайпара йола комбайнаш я Урус - Мартана, Наьсарен, кхыча районий боахамашка, хIаьта цар шекара свекла поточни а поточни - перевалочни а хьисапагIа чуийе йиш а я. Шаьла, Ачхой-Мартаца, Урус-Мартана районий боахамаша шерра пайда ийбу свекла чуийеча СКЕМ-2 яхача комбайнех. Цу машинаца овлаш шоай йоархIаш а тIехьа йоккхий йоацача кучкашка хьагулу. Иштта чуэцаш хилча свекла йоархIех цIенъелга а тIайоттилга а кулгкара ду. Цу тайпара чуэцар эффект кIезигагIа йолаш а къахьегам дукхагIа болаш а да. ХIаьта а вай республике дукхагIа лелалер из хьисап да. Гучоах из доашхалу цу тайпара свекла чуэцар боахамий кулгалхоштеи специалисташтеи аттагIа хиларца: поточни хьисапагIа чуэцаш хилча вIаштIехьле дика хила еза, свекла чуэца агрегаташ хьалда Iунал деш а овлаши доакъара бизза пайда ийбе йиш йола цар йоархIаши дIаувзара йолча транспортни средствашца лерттIа Iалашъеш а хила еза.

Халахете а дукхача боахамашка свекла тIара дIайоаха йоархIаши кхашка йиса а йиса йов. [illegible] поточни поточно - перевалочни хьисапагIа свекла чуийе хилча.

Свекла юза дукхача боахамашка лаьтташ чIоагIен плантацешка оасара баьцаш дукхен хиларо торо хилийтац свекла комбайнашца чуийе. Цу тайпача боахамашка свекла чуийю свеклоподъемникий новкъостаьца, цар хьахерцаю свекла кулг-кара хьагул а еш, йоархIех цIен а еш, тIа а ювтташ.

ЧIоагIа Iаьржа лаьтташ долча Шаьлен Наьсарени районий цхьайолча плантацешка заводской свеклоподъемникашка болх булац, цар стойнаши охкаш йола оатхалаши гоамлу. Соахка «Сельхозтехника» Грозненски объединене шийн конструкцех чIоагIагIа йола 25 свеклоподъемник кийчъьяр. Цар дика ка а йоалл болх бир «40 лет Октября» яхача. Орджоникидзе цIерахча совхозашка а кхыча боахамашка а. ХIанз цу объединене мастерскешка Наьсарен совхозий заказах цу тайпарча свеклокопателий парти кийчъеш я. Нагахьа санна шоашта уж эшаргхуле кхыча боахамаша а хьем боацаш заказ дала деза, свекла чуэца йолаялалехьа уж кийчъе кхувргдолаш.

Республика колхозашеи совхозашеи йоккха опыт Iоаьлй ялатийна йола хьажкIаш механизмашца чуийяра хьакъехьа. Сунженски районерча Кирова цIерахча колхоза а цхьадолча кхыча боахамий а опыто хьахьекха мохилара, эггара йоккхагIа эффект хул хьажкIаш шоаш лелача ялатий комбайнашца чуэцаш хилча. Царца чуэцаш хилча дIалоаца къахьегам шозза гаргга лохлу, хIаьта уж чуэцарга долар — цкъаи ахаззеи. Пачхаьалкхенга йоакха лаьрхIа товарни хьажкIаш цу тайпара чуэцар пайдана да.

ХьажкIай керттера плантацеш вайцига чуийю хьажкIаш чуийеча ККХ-3 яхача комбайнашца. Цхьабакъда, комбайнех групповой хьисапагIа пайда ийбелга вIаштIехьдаккха деза цо эггара дикагIа эффект а овсарле а хулийтандаь.

ПРАКТИКО хьахьувкх ялтийна лаьрхIа хьажкIаш чуийеш уж кулг-кара чIормаяхаргеи тIайоттаргеи дикка дукха маьхаш ухаш хилар. Из хул ерритача совхозашка а дукхагIча колхозашка а лакха овсарле йола хьажкIаш чIормайоаха машинаш йолашехь а. Царех бизза пайда ийбанза баргбаш. ХьажкIаш транспорта тIаювтта йиш я свеклопогрузчикашца, грейферни погрузчикашца, ленточни транспортераща, кхычарца.

Ка маьхал а йолаш шоллагIа хьувкъам чуэцалрен агрегатий болх овсарле лакха йолаш хулийтилгеи дукхача хьале царна технически Iунал делга вIаштIехьлаккхерахи уж транспортаца Iалашъярахи тийша хургда. Эггара а хьалхагIа тракторни прицепаш ремонт а яь кийчъеи царех пайда ийбеи беза. Цу гIулакха пайда ийбе йиш я прицепнеи доакъарий разватчикех, удобренеш дIаса тувсергех, хIаьта иштта ПТС-40 яхача тележкаех а.

ШоллагIа хьувкъам чуэцача ленаша «Сельхозтехника» ремонтни мастерскешка а [illegible] автовосстановительни мастерскешка хадданa болх берггга.

Парте XXIII съезда решенеша легаш айдаьча Ленина орден лелаеча Нохч - ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхоша йолла а хIама ду пятилетка хьалхарча шера заланеши тIайлаь социалистически декхараши ка маьхала а йолаш кхоачашдава.

И. АВАНЕСОВ,
«Сельхозтехника» республикански объединение председатель.

Мехидаьтта дукхагIа даккхара чурча кхоачамех бизза пайда ийбеш хьинаре къахьегаш я пятилетка хьалхарча шера «Малгобекнефть» НПУ кхоалагIча промысла коллектив. ВорхI бетта плани тIайийца социалистически декхараши 100,4 процент кхоачашъяьй промысла болхлоша.

Хьадоаккха мехидаьтта совдаккхара дукха кердадараш балха юкъе кхухь промысла рационализатораша, новатораша. ВорхI бетта промысла коллективо кийч а яь балха юкъе йихьай 25 геологотехнически мероприятеш. Производствана эзараш сомаш пайда а беш балха юкъе йихьай 18 рационализаторски предложени.

Къахьегама овсарле лакхъяра дикка новкъостал ду планах лаьрхIачул совгIа ремонт ца еш скважинашка болх байтаро.

Болх лерттIа дIабахийтара чIоагIа новкъостал ду лаьттан кIала скважинашта ремонт ечар а. Скважинашта ремонт яра ворхI бетта план 115 процент кхоачашъяьй.

Иштта хьинаре къахьегача промысла коллективо ворхI бетта планал совгIа даьккха мехидаьтта 12 эзар гаргга тонн я, хIаьта газ 3679 эзар кубически метр я.

Октябра дезача цIейна сийленца наькъа бахара кхы а дикагIа къахьегаш ба мехидаьттахой укх беттa. Цига дика болх барца белгалбаьнна ба нн. Шевченко, Ахриев, Батышев, кхыбараш.

СУРТА ТIА: оператор Шевченко Иваеи вокхагIвола оператор Ахриев Орцнакъеи.

И. Плиева сурт.

Советий болх — кердача декхарашка хьежжа

Къахьегамхой депутатий гор. Грозне Ленински районни Совета хадданза йолча комиссей балха опыто хьахьокх царех дукхагIъяраша шоай декхараш кхоачашдеш, шоашта еннача бокъонех бизза пайда эцаш, бокха бехктокхам хеташ шоай декхараш кхоачашдеш хилар, совета гIулакхашта юкъе хьакхаштеи хьалдаи дакъалоацаш хилар. Харжархой наказаш кхоачашдара хьакъехьа а боккха болх бу района Совета хадданза йолча комиссеша.

Общественни болх беза а безаш, цун уйле а еш бола нах керте латтача, берригача членаша балха юкъе хьинаре дакъа лоацача комиссеша болх дикагIа бу. Совета юкъарча гIулакха юкъе дукхагIа дакъа лоац.

Цу комиссешка болх дика баш хилара тешал ду укх хIамо. Районни Совето яьча 8 сессех 6 цу комиссеша кийчйир, хIаьта сессешка дувца оттадаьча дешаех лаьца докладаши содокладаши йир цар председателаша. Масала 5-ча сессе дувца оттадаь хиннача бокха лоархIам болча дешах — района торговлин общественни кхачеи мишта да а уж тоадара малагIа гIулакхаш да деза а кхача дешаех йола доклад йир комиссе председатела нов. И. И. Кабардина. Комиссена практически новкъостал дир М. Я. Дик керте латтача тха штате йоацача отдело. Доклад дика оттаьяр, ладуьгIа дог доагIа деннеш яр цу тIа. Сесса балха юкъе дакъалоацаш хилар торгай кулгалхой, магазиний заведующеш.

Ше яь решени кхоачашъяра тIехьожам а лоаттабу цу комиссе. Цул совгIа, районни Совета аргIанарча сесса, хIаьта из хул 2 бутт баьлча, Совето тIанийца решени мишта кхоачашъю а цунах йола депутатий замечанеш а ювцаш информаци ергья хадданза йолча комиссе. Из дош а иштта микрорайонашкарча депутатски советаша кийчдир.

Районни Совето тIанийца решенеш тIахьожам лоаттабара, уж кхоачашъяра хадданза йолча комиссеша дечул совгIа депутатски советаша а практически новкъостал ду шоаш йолча территоре тIа.

Района Совети ведомствaши нах чубахача цIеношта капитальни текущи ремонт яра долча комиссе кийчдаьча дешага хьежар районни Совета сесси. Из дош кийчдаьдар Мальсагов Солсбика Хьусен председатель волча жилищно - бытовой комиссе. Из дош кийчдеча дакъа лоацаш хилар № 1, 2, 7 йола домоуправляющеш, ЖКО начальник, цIеной общественни комитеташ. ЦIенош дикагIа тоадара хьакъехьара дика дукха предложенеш йоалайир цар.

Депутаташа чIоагIа критика йир стройподрядчика — ремонтни гIишлош еча управленена, «Южгазстрой» СМУ - на цар квартирашта еш йола ремонт тIехьа теттарах, ремонт яьчул тIехьагIа уж ханнахьа дIа ца яларах, ремонт дохкий сахкаташ а долаш ярах. Депутаташа иштта дийцар уж №№ 1, 2, 7 йола домоуправленеш нах чубахача цIеношта еча ремонтага, ковнаш тоадарга ца хьежаш хилар. Домоуправленеи ЖКО-си геттара кIезига хIама даьд ковнаш, цIенош, квартираш цIена лоаттадара, цIеношка дика хьажара тIехьа бахача наха лоаттаю социалистически яхь йоаржайра хьакъехьа. Цу дешай терко а яь, царга хадданза йола комисси хьежачул тIехьагIа, уж дийцар цу дешаех тIанийца решени кхоачашъярах. ХIанз райисполкомо, хадданза йолча комиссе тIахьожам лоаттабу нах чубахача цIеношта еча капитальни ремонта. Из дош дувцаргда август бетта хургйолча сессе.

Районни Совета сессе дийцар 1965 шера 5 ноябре Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето «Кхенза болчарга саг ца хьожаш хилар дIадакихара долча гIулакхех» баьча соцамах. Председатель К. М. Родина йолча комиссе кийчдаьдар из дош. Берашта кхетам балара дош къаьсттача лоархIаме а бехктокхаме а хиларах тарра цунах лаьца решени йир райсовето. Цунна юкъе дахар школашка а школашка боацача хана а берашта юкъе беча дешара - кхетама балха дешаш, шоай береш кхетамца кхедара дай-ноаной бехктокхам лакхбара дош.

Райсовето беча балха плана юкъе да пионерски лагераши берий площадкаши вIаштIехьъяхара гIулакхаш, къаьстта бераш каникулех долча хана. ХIанз районе я иштта общественни хьисапе вIаштIехьъяьккха 18 берий площадка, 7 берий цIа, 3 лагерь.

Райсовете VIII-ча сессе апрель бетта дийцар школаша толамца дешара шу чекхдаккхарахи хьатIадоагIача дешара 1966—1967 шера кийчо ярахи дола дош. Из кийчдар халкъа дешара хадданза йолча комиссе, цунах йола доклад йир цу комиссе председатела Ф. И. Мирчевас. Цу сессе дийцар кхенза болча нахаца бебезача кхетама балхахи социалистически законностахи дола дош а, содокладчик вай лакхехьа хьоаль К. М. Родина а йолаш.

Школаш кердача дешара шера кийчъяра деша къаьстта йола моттиг дIалоац райсовета балха тIехь. Районе 20 школа я. Сессе дувцаргда школаш дешара шера кийчъяра меттел берий унахцIено лораяра а юхаметтаоттаяра а де деза гIулакхаш. Хьалха дIаяхача сессе гучадаьхар дешара - кхетама балха тIа, школаш эшача хIамашца Iалашъяра, школашка буфеташ вIаштIехьъяхара, санитарно - гигиенически гIулакхашта юкъе долча кхоачамбоацарех, цу дешаех йола решени тIа а ийцар.

Йоккха моттиг лоац депутатий балха тIехь харжархой наказаш кхоачашдаро, бюджет кхоачашъяро, нах баха моттигаш тоаяро, кхычар а.

Дика а цIенхаштта а болх бу социально Iалашвара (председатель М. А. Матва), культурно - просветительски балха (председатель З. А.-Г. Гойгова, гIишлош хьалъяра (председатель Л. А. Гафт), бюджетно-финансови (председатель М. П. Таховская) хадданза йолча комиссеша, депутатски советий председателаша Бурделовас, Гиацинтовас, Мамакаева, Логиновас, Литвинова, Муталибова, кхычар.

Совета балха толам балар дукхача даькъе цунна дукха бола нах ший балха юкъеоза харах тийша ба. Iалаьмата нийса аьннад, ше къамаьл деш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорно советаша шоай конституционни бокъонех эца мабоагIгIара пайда эцац. Тха районни Совет а майоагIгIара хьажац нах чубаха цIенош хьалдара юкъе долча кхоачамбоацарашка. Цу а вокх района хьакъе шоаш тIанийца декхараш городской, къаьстта республикански организацеша кхоачашдар райсовета исполкома хьадахара дош мишта хила деза ца хов и латтар. Нов. Подгорне йоах шоай территоре тIара моллагIа а боахама, социально - культурни, бытовой хьакъера дешаш йоагIгIаш йолча организацеша, уж моллагIаш яле а, кхоачашделга духхьала хьадеха декхарийла я Советаш.

Сона хетачох тха районни Совето а йита йоагIа ший района хьакъарча, шийла лакхехьа латтача организацеша кхоачашде дезараштa юкъе ца лелхара практика.

КПСС XXIII-гIа съезд хинначул тIехьагIа тха районни Советий цун исполкома хьанхаштагIа леладе яьннай района боахам хьалбаран культура лакхъяреи дешаш, депутатски советаша уттаду района вахара чIоагIгIа лоархIам бола дешаш. Вайна дицдала йиш яц моттигерча советаша беча балхах, цар хьалхле лелаярах моттигера промышленность, торговли дегIаахар, бахача наха деш дола бытовой гIулакх тоадалар юкъарчал доацаш тийша долга. Царех тийша да дукхача е дакъе унахцIено лораяра, просвещене, общественни порядок лораяра дешаш а.

Шоай харжархошта отчеташ луча хана, тха депутаташа царна дIадовзийт укх пятилеткаx парте хьалхашка оттадаь Iалаьмате доккхий декхараши цо белгалъяь планаши. Цу балха юкъе керттера дар да КПСС XXIII-ча съезда решенеш бахача наха кIоаргга дIайовзийтар.

ХIанз районни Совета депутаташта хьалхашка лоархIаме декхар латт района территоре тIа общественни порядок лораяра тIехь лоаттабеча къовсама юкъе дукха бола баха нах оза р.

Г. ВЕРНИК,
Грозне Ленински райисполкома секретарь.

СУРТА ТIА: цеха начальник Сидельцев Георгийи Логвинов Васлийи.

И. Плиева сурт.

Грозненски аьшкабетона конструкцей завода чуйоагIача Сидельцев Георгий Павлович керте латтача асфальтобетонни цеха коллективо кийчъю продукци вай республикерча гIишлон трестанта, колхозашта, совхозашта эшача дIаухийт. Цар хьашташ дизза кхоачашдара къаьстта дика къахьег цеха болхлоша укх шера. ВорхI бетта план 107 процент кхоачашъяьй цеха коллективо, планах лаьрхIачул совгIа арахийца асфальт 8 эзар тонн я. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах пачхаьалкхенна кходаь ахча эзараш сомаш да.

Дика болх барца белгалбаьнна ба асфальт кхехкабераш Дерганев Александр, Логвинов Василий, дозировщикаш Подкарытова Ольга, Канибалоцкая Мария, слесарь Мильневич Юрий, кхыбараш. Коммунистически къахьегама ударникаш ба уж. Сменах нормаш 115—120 процент кхоачашъю цар.

Октябра дезача цIейна сийленца накъа бахара, керда социалистически декхараш тIа а ийца, къахьегама вахте эттаб цеха болхлой. Итт бетта план 25-ча октябре кхоачашъе лерхI цар.

ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Крекинг-завода цехашка, отделашка, участкашка вIашагIъеллай 10 цеховой парторганизаци 23 партгруппеи. Заводерча берригача коммунистех 90 процент хинна ца Iеш бараш материальни производства сфере болх беш ба. Завода парткомо царга гIоала чаккхбоах коллективера боккха организаторски а политически а болх. Гаьнна дукхагIа болча коммунисташа шоай къахьегамца бакъю царге члена йоккха цIи.

Берригача коммунисташа хьинаре дакъа лувц партийна балха юкъе. Завода коммунистий инициативни, творчески къахьегам холуш ба массанахьа а: социалистически яхь вIаштIехьаккхара юкъе а, профсоюзни организацена, комсомола кулгалдеча а, партийни декхараш тIадехкача а, дуккача кхыча гIулакхашка а. Цунца доашха а ду заводе коллективо толамаш доахаш хилар: хIанз вIашта кхоалагIа СССР Министрий Совети ВЦСПС-и карара-жара тела ЦIе байракх а хьожеш, социалистически яхьа юкъе хьалхара моттиг яьккхай завода коллективо.

КПСС XXIII съезда яьча отчетни доклада тIа белгалдоахар парте деррига вIхар, цун толамаш а кхоачамбоацараш а, деррига вай гIадкхувлаш а вайга гIайгIа ягIаш а меллар — уж дерригаш а коммунистий балхага хьежжа хулеш долга. Из да а да иштта. Из бакъ хилар тха заводерча укх масалаша а гойт. № 2 йолча технологически цехе шу доладеннача юххьанна аьттув боаца хьал аттар пачхьалкхен план кхоачашъяра хьакъехьа. Цеха коллективо бис бутт баькхар план кхоачаш ца еш, хIаьта из бахьан долаш 292 эзар сома валови продукци хьа ца еш а йисар. Цеха коллективо шера план кхоачаш ца яра кхерам оттара сагот деш бар коммунисташ, из бахьан долаш завода ерригача коллектива а хало тIаоттилга кхета а деш. Цулухьа пар шоай партийна собране дувца оттадир «Цеха коллективо пачхаьалкхен план кхоачаш ца яра бахьанаш» яха вош. Гучадаьнна махийлара, план кхоачаш ца яра бахьанаш тайп-тайпара дар: № 7 — 8 йолча установкапа капитальни ремонт яь яьккхара ха гIишлой-монтажни управлене (РСУ—2) 15 денна тIехьаяхийтаяр, дIайха насосаш болх ца байташ каст-каста сецийтаяр, конденсатораш, холодильникаш лертIара йийнар, кхыдараш хинна дар. Уж коллективах тийша уллаш хIама доаца бахьанаш дар. Цхьабакъда, коммунисташа гучадаьхар дукхха а технологаша шоаш хилийта бахьанаш а. Уж дар: технологически оборудоване на Iунал во деш хилар, воккхагIча оператора нов. Криволапова технологически режим толхаяр (из бахьан долаш 7 дийнахьа болх банзар флямнига), цхьайолча установкаша йиззача овсарле нагIа болх бацар, мехкдаьтта сийрла продукташ хьакъестаяра кIоаргал лоха а йолаш. Уж дерригаш а шоай решене тIа белгалдаьхар коммунисташа, валови продукца хьаьра хьакъехьа хьаьрча декхар дIадаккхара де деза дуккха а гIулакхаш белгалдир, хIара установка балха режим къоастайир, цунна тIахьожам оттабир. Цул тIехьагIа хIара дибийса массала дала балха зем боахилга доладир.

Цунах дика беркат даьлар ерригача коллектива балха. № 2 йолча цеха коллективо 7 бетта чухьа 292 эзар сомагара 40 эзар сомага кхаччалца лохдир шийна тIаднесар.

Завода вахаро дебалу парте экономически политика чаккхъяхара коммунисташа шоай бехктокхам лакха а лоархIаш лоаттабеча къовсама масалаш. «Экономика завода берригача коммунистий йоакхо хинна дIаотт» йоахар коммунисташа заводской партийни собране «КПСС XXIII съезда балха итогаши съезда решенешка хьежжа дола завода коллектива декхараши» яха дош дувца аьча завода юкъерча партсобране шоаш деча къамаьлашца.

Заводе берригa а коммунисташ — кулгалхой а мугIарера болхлой а — Iомалуш ба кхом болаш, пачхаьалкхенна а, коллектива а, хIара болхлочоа а пайда хургболча тайпара боахам лелабе. Уж Iомалу халкъа кепиг лерхIа. Боахама доал дара кердача хьалех мамога дикагIа пайда ийбанза ца Iе лаьрхIа ба уж. Иштта, коммунисташа Л. Т. Болотова, А. П. Сухаребрикова, Н. М. Ахматовас № 7—8 йолча установка кхы тIа а кердa ректификационни колонна оттаярца кийчъяра хьакъехьа йола маьхера предложени йир. Цо торо хилийтар установка овсарле алсамъяккха а сийрла мехкдаьтта продукташ хьакъестаяра кIоаргал лакхъе а. Коммуниста Ю. И. Новикова предложени йир, ше волчарча установкай пишашка керда фарсункаш оттаеи дIайха фо чуд еттилга алсамдаккхеи, аьнна. Цо торо хилийтар доагор 0,5 процент кходе. № 3 йолча газови цеха № 21 йолча установкана ремонт еш хьа ца йоаккхаш дукха юсар химически производствана йола маьхера пропан - пропиленови фракце продукт (ППФ). Нов. Бастерин Н. Т. керте волча коммунистий группа лоаллахарча № 21—1 йолча установка балха кхы вариант вIаштIехьъяьккхар. ППФ дукхагIа яхар духьа газа шоллагIча абсербце смена эрга а яьккха. Цо деррига а дIалаьрхIача 12537 сома экономически эффект хилийтар.

Бакъдар аьлча, дерригаш-и дац завода коммунисташа къесталаь дьнна дешаш. Пхе шера чухьа тхоай къахьегама овсарле алсамъяккхар духьа оаха де дезаш дукха гIулакхаш да: № 1—2 йола установкеи № 5 йола каталически крекинга установкеи эрга а яьха юхакийчъелга, къабенна насосни боахам хувцилга, и. кх. дI. Бедал чакхъяхара объем алсамйоаккхилга, хIара ди-бийса массава дала геттара дика зе а зувш завода балха дух тIа дувлилга — кхоачашдара оаха уйлаш е а болх бе а беза лоархIамера лекхар да.

К. ЗАБЕЛИН,
КПСС XXIII съезда цIерахча крекинг-завода партнома секретарь.

АДАМАШТА ГІОЗАЛЕ ЯХЬАШ

Поэт ЯНДИЕВ Джамалдин ваь 50 шу дизарга

Ткъаь итт шу хьалха гІалгІай художественни литература доккха за ала йиш йолаш дацар, кепатехь араданнарш поэтически прозаически произведенеш массехк сборник мара дацар. Боарам боаццаш йолча темпашца сиха дегІайоагІаш яр массехка экономика, культура. Массанахьа гуш дар вахарца хІара денна хулаш латта хувцамаш. Цу хана шийна тайпара, кхыча оазел эгаш йийкар поэта Яндиева оаз. Цу ханарча цун стихашта юкъера сона хІанз а дагайоагІа «Малхара сепа» яха поэта стихотворени. Цу стихотворене тІа дар укх тайпара мугІараш:

...Белажах топ, юкъах шалта,
Кулг диллал зІамига оахам,
Нацаша диаь дахчан ага —
Из хиннаб цун берригa
боахам...

Яндиева уж стихаш кхоллача хана дукха бар яхача заман хало шоаш лайна, цу заман Іазап дагадоагІаш хинна нах. Иштта шийх халкъа дахача халача вахарах, хІанз цунга йолаш йолча гІозалехах, кхоллара морзонах яр поэта Яндиева хьалхара стихаш. Тахан юха а, юха а Яндиева поэзе уйла еш хилча кхетаду цун стихаш массаза кхетаеш дегашка ювшаш хилара бахьан. Вахар къаьга хьахьокхаш хилар, цун масса оагІонаш йовзаш хилар — из да цун керттера бахьан. Поэта Яндиева Джамалдина вахара, творчества никъ техкача ала йиш я цун поэзи массаза а вахара позицешка латташ хиннай аьнна. Цудухьа да из езаш хилар, из вай республике яьржа иа Іеш, цун гаьнна арахьа а яьржа хилар. Из шиш-шегІа хьахинна хІама дац, къахьегамца, деналца поэта шийна а шийна гонахьарча адамашта а хьакхелла тІехьале я.

Лергдоацаш хургдар хьа
декъа,
Са хьаькъал,
Са денал дІакхоачаре,
Дега хеттача бесса йиш лакха
Наха сона могаре
Ва са бІаьстен илли!—

йоах поэта Яндиева «Илли» яхача стихотворене тІа. Цу дешаша хьахьокх поэт даьчох кхоачам хиния иа сеналга, цун творчества говзал лакхлуга дІахо а додаш долга.

Поэт Яндиева Джамалдин ваьв 1917-ча шера Пригородни районерча Балта яхача юрта ахархочун дезале. Маьтта-Лоам кІал, Бирсача Тийрка бердашта йисте улл Балта. Тамаш яь варгвоацаш хоза да укхазара Іалам — хиш, лоамаш, баьццара хьунаш — хеталу сага цІенагІа йола уйлаш гІеттаяра духьа Балтийна уллувра Іалам кхеллача санна. Иштта хозача моттиге, кура а майра а дегаш долча лоамарошта юкъе хьалкхийнав поэт. 1936-ча шера цо дийша йистеяьккхар Орджоникидзера индустриальни политехникум. Цул тІехьагІа цо балхаш дир «Ленинан никъ» яхача газета редакце, Нохч-ГІалгІай книжни издательстве. Массехк шера Нохч-ГІалгІай АССР писателий Союза Председателал хилар Яндиев. 1956—1958 шин шера дийшар Москверча Лакхехьарча Литературни курсашка, дика дийша уж чакх а яьхар. ХІанз поэт Яндиев, болх беш ва республика писателий Союза Правлене бехктоккамера секретарь волаш. Яндиева даь нана дагахьа дукха гІалгІай багахбувцамцара дувцараш а, фаьлгаш а, къаьнара иллеш а ховш хиннай. Ханал хьалха нана а енна виса Джамалдин хадданза цунца хинnав. Поэта ше яхачох тІехьагІа цун поэзецера белам бувзабалара гІулакха доккха маІан долаш хиннад даь нанас даьха иллеш, дийца фаьлгаш.

Шии наьбъаца вера поэт Яндиев Джамалдин литературе. Нагахьа цун хьалха хинна гІалгІай поэзен произведенеш шоайла чІоагІа вІаши тара яр ала йиш йолаш яле, поэта Яндиева оаз цІаьхха, шийна тайпара цІена йийкар. Цун йоазонаша гІеттайора керда проблемаш, цо шерра шердир шийна доазонаш. Яндиева поэзеца дешаш волчун на гора цун къаман а, берригача мехка а дахачун сурт, вахарца хинна а хулаш латта а социальни политически хувцамаш. Духхьал цу хувцамий, эргалоний сурт оттадаь Іацар поэта стихаш, цар хьадовзийтар тамашийна дуне, гІеттайора дегашкара цІенагІа йола уйлаш.

Вахар, адамий вахар да Яндиева поэзе хестадер, цо тІахьехар:

Из са йиша, цІен-нана я,
Са дог цунца дувзаденнад.
Из дезаш, со цох тийша ва,
Цо сона денал, тешам беннаб.
Баргал теха говр хинна
Со цунна тІехьа лийнневац,
Е цун миска лай хинна
Цо хьастарга хьийжавац...

Иштта да поэта «Вахар» яхача стихотворене тІара мугІараш. Цу дешаша бакъду вахар — къовсам болга, шийх вахара лай ца хулаш, вахар кхоллаш ваха везаш хилар.

Яндиева стихаш шерра езаш хилара, уж республике а республикал дукха араьха а йовзаш хилара бахьана уйла йийча эггара хьалха дагадоханза Іелац — из бахьан бакъдар цар дувцарца латташ хилар, вахарца, адамий уйлашца цар бувзам хиларца из латташ хилар. Поэзе ния, цун овла бакъдолчох латташ хилар кхетадаьд поэта ше эггара хьалхара мугІараш кхолла волавелча дена.

Са гІайгІа,
са дега гІоз я хьо
Нувр йовцаш лела са мукъа
илли!
Са вахар са денал да хьо
Іуйран тхир мела са лоаман
илли!—

йоах цо «Илли» яхача шийна стихотворене тІа. Вай лакхе белгал ма даккхара Яндиева шийна поэзена хьахьокх вахара, дунен материальни а духовни а хозал, цо кхетаду из хозал ялат, фи, хий санна обществана эшаш хилар, из йоацаш адамаш мегарг ца хилар.

Цхьаккха шеко йоацаш да поэта вай ханарча турпалий образаш къаьга хьакхолла хайна хилар, ше деш дола йоазонаш адамий цІенагІ йола уйлаш йовза а йовзаш цо деш хилар. Шийна тайпара я поэта кхолла образаш, шийна тайпара да цун оаза цІена хилар, из екар. Из ишта хьахилара бахьан да Яндиева стихаш халкъа стихаш я ала йиш йолаш хилар, шийна халкъа бувцаш болча метта цІенал, кІоаргал цо дика кхетлеш хилар. Цунна кІоаргга йовз адамий уйлаш, дикача пхьара шийна гІулакх довзаш санна, яшха хов уж уйлаш, царцара керттера дар белгалдаккха хов. Хьаэцар вай из бакъдеш дола цхьа масал. Нохчий а гІалгІай а поэтех нагахь вар хургвац машарах лаьца стихотворени ца язьеш. Ням кхетадеш а да, тахан, атомни тІема кхерам латтача вай замалахь машар лорабелгах дерригача хьаьналь адама керттера проблема хилар. Нагахь кхыча поэтий стихашца, дукхагІа долча даькъе, еттача фота тата санна мугІараш нийса дІаниисденнад ала йиш яле, уж стихаш дукхагІча даькъе лозунга хьисап долаш я ала йиш яле, царел уйла кІоаргалца, яязьяра говзалца, бувца мотт цІена хиларца дукха эрга я поэта Яндиева стихотворени.

Хозий шоана, адамаш,
ЦІимхардаьле гІар ма е,
Гуш мерза, хоза гІанаш
Из наьна бер тхьайса ма
уллий!
Дунен ираз, вахара тІехьале
Шийца йола зІамига бер дижа
ма уллий.
Хозий шоана, сих ма ле.
Наьха цабезам, адамий къизал
из йовзаш дац,
Наьха бала, тІом, цІий,
моастагІал из дезаш дац.
ШорттагІа аьрдагІ даьле
гІар ма е,
Из цхьалха дог гІийла
делха ма де.

Цу стихай маІан, цар низ хьалхабаха безаш бац. Уж цкъа йийшачунна йицлургьяц, уж йийшачун дегашка ювшанза юсаргьяц. Бер — вай тІехьале, бер — вай ираз, бер — ца халаш дІахо дола вай вахар. Кхы низ болашах ала йиш яц. Цудухьа ала мегаргда цхьаккха шеко а йоацаш Яндиева «Хозий, шоана!» яха стихотворени машарах йола гимн я аьнна.

Укх лоацача статьяца цхьаккха дича таро хургьяцар Яндиева Джамалдина поэтически творчества боагІаш бола мах хоадабе. Е укх статья авторо шийна хьалхашка оттадаьдац цу тайпара декхар. Бакъда, аланза дарглац: сенах латташ ба-те Яндиева поэтически творчества низ? Цун поэтически говзал хІара денна лакхъялара бахьан, цун берригa поэтически творчество низ болаш хилара бахьан, керттерча даькъе, цунна шийна халкъа вахар, цун уйлаш, цун хьашташ дика довзаш хиларах латташ хилар. Иштта хьахинна поэзе ткъамаш массаза а хинад низ болаш.

ХІанз вай республикерча литературни общества белгалдоакхх поэт Яндиев Джамалдин ваь шовзткъеи итт шу кхачар а, цун творчества болх болабенна ткъаь итт шу кхачар а. Шовзткъеи итт шу дукха ха яц поэта, цун дог массаза къона латташ хилча хІаьта а. Поэта дог къона хилар бакъду цун поэзе. Цудухьа оалалу: вайна кхы а дукхача шерашка хозаргда декаш адамашта гІозал яхьаш дола поэта Яндиев Джамалдина керда иллеш. Вай цунах теш.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

Тоалуш йоагІа Заполярьен шахтерий город — Воркута. Гонахьарча йистошка а яьсса яьдача моттигашка а хьалдаьча кердача цІеноех хоза архитектурни ансамблеш хьахиннай. Дика вахара аьттув болча кварташка бах хІанз эзараш бола шахтерий дезал.

Сурта тІа: Ленина улица.

А. Авчинникова сурт.

ТАСС фотохроника.

ФУТБОЛ

ЦХЬАККХА А КОТВАЛАНЗАР

Стадиона табло тІарча секундни стрелка цхьа ге баккха а кхийнадацар аьттув болча моттиге латтар бахьан долаш хьаьшин вратара А. Жердева хьатеха бургац хьалаьцача хана.

Иштта сиха, ира дІайолаелар дуккхача хана лена шоайла дика йовзаш йолча Ивановерча «Текстильщикаи» Грозверча «Терекаи» юкъе футбольни матч. Цхьан бетта совгІа шоай команда ловзар бІарга ца дайнача грозненцаша тІанк аьнна хьалйизаяр стадион.

Хьалхарча тайме шинна командай таро яр счет хьаелла, бакъда, атака толаме чакхъяккха е нападающей вІаштІехьдалацар, е дика лайзача вратараша Козловеи Трофимовеи шоай командаш кІалхарйоахар. ХІаьта а белгаллакха деза, Грозненски футболистий бургац чутоха аьттув бола моттигаш дукхагІа хиннадга. 39-ча минуте «Текстильщика» вратарь Трофимов мара духьала саг воацаше а бургац чутеха магаздар вай форварда В. Косовна.

Хьалхарча тайме дика лайзар К. Пинцадзе. Хьаьший защитникаш дукхаза халача хьалашка оттабир цо, бакъда, цун простельни передачаех саго пайда эцанзар.

Котбовла гІерташ шинна а команда футболисташа шоашта могар даь дале а счет кхы хьа ца еллаш чакхъяьлар матч.

М. МУСИЕВ.

ЛОАМАН КЛУБЕ

Культурно-массовий кхетамеи болх дика лелабу Советски районна Итум-Кхала яхача юртарча А. Арабиев заведующи волча клубе. Клубе йолаш я дика кийчъяь КПСС XXIII-ча съездеи КПСС ЦК майски Пленумеи решенеех, колхоза социалистически декхарех лаьца гейтара агитаци.

Массайолча хана болх беш я 12 нохчийн йоІ юкъе йола художественни самодеятельность. Клуба совета члена А. Узлиевас общественни хьисапе кулгалду халхараш деча коллективана. Йокха я коллектива халхарий репертуар.

Художественни самодеятельноста коллектива массехказза Советское, Шали, Урус-Мартан яхача юрташка концерташ уттадаьд. Районе хьалхара моттиг лелаю цо.

Дика лелабу культура болх юрта болхама къахьегамхошта юкъе а. Ялат чуэцача, оасар деча, хьайбай фермашка, кхыйолча моттиге культурни болх дІабахьара ийс саг чувоагІаш агитбригада вІашагІъеллай. Моттигера материал юкъе йолаш я агитбригада болх бе аьнна оттаяь программа. Дукха ха йоаццаш «Альпийский» яхача совхозе хьайбаш лелдераш болча яха хиннай из.

А. МИСЛАУРОВ,

Нохч-ГІалгІай АССР культура Министерства методист.

ДЕШАРХОШТА АТТАГІА ХУРГДА

Грозверча Окружной яхача микрорайоне кхоза вІаштІара яьча № 57 йолча школе чакхдаьхад дерригa ремонтни балхаш. Укхаза йоккхача, сийрдача аудиторешка хьалха дІайхача хана дешаш бар кхаь сменах 1750 дешархо. Из хала дар дешархошта а хьехархошта а.

Дешара шу чакхдоаллащехьа а школа дирекце а коллективо а лаьрхІар сиха а дика а школана мел эша ремонт е, шин сменах болх бегболаш гІулакх вІаштІехьдаьккхар. Цар лаьрхІар шоай а дешархой а, общественни а низаца текущи ремонт е аьнна.

Іурра дена сарралца етта гон, хьекха херх хьахозар школера. Балхаш деча дакъа лаьцар хьехархоша, дешархоша, берий даьшеи ноаношеи. Истолашта, парташта, доскашта басараш хьекхад, дехача корашта кизга бІалгаш техад, кхыдола балхаш даьд. Духхьал бераша шоаш 450 партана басар хьекхад, мебель тоальй, методически кабинете мел эшар даьд.

Сиха а дика а чакхъяьккхай укхаза ерригa ремонт. ХІанз хьатІадоагІача 1966—1967 дешара шера кийча я школа.

Ремонтни балхаш деча къаьстта дика къахьийгад 9-ча класса дешархоша Чапанова Тамарас, Якубова Зоис, Хаджиева Маликас, Висаитова Тамарас, Аліяьев Сергея, кхыбараша.

Укх шера эггара хьалха школе 100 моттиг хургйолаш баяней фортепьяней класса музыкальни училище хьаелла лаьрхІад.

Уж дерригa балхаш дарал совгІа дика совгІат кийчдеш латт бераштa: кердача дешара шера болх бе йолалургья 560 моттиг йола школана хьатІахетта гІишло.

— Керда дешара шу хьатІаоттале хьа чакхдоахаргда оаха дерригa балхаш, — йоах СМУ-6 вожкхагІа волча прораба Н. Лебедева.

Цу гІулакхо торо хулийтаргья шин сменах школера болх дІаболабалийта. Іалаьмате доккха совгІат да из бераштa.

Г. АЛХАЗОВ.

Дукха да председатела гІулакхаш

Ер дІаяха бІаьсти чакхйолача хана Ильински яхача станица совета председатела Жабин Павел Тимофеевича массайттазлагІа юха хьайра Сийлахь-боккха тІом латтача хача хинна човнаш. Укх бІаьсти чІоагІа во дар човний гІулакх, харцъяьнача човнашта дарба дайтара больнице Іовижар дехар цахаддаш лораша. Эггара ца эшача хана хьайра е човнаш, — йоахар Жабина нахага, — дукха да де деза балхаш, хІаьта лораш со больнице Іавижийта гІерт.

Лораша яхар иа дича валанзар из. Дукха ха ялалехьа больнице Іовижар Павел Тимофеевич, хІаьта станични совета чоалхане тІулакхаш тІадехкар цо шийна заместитела, колхоза къонача комбайнера Бугазов Іусама.

Хьалхарча дийнахьа юртсовете Іусам балха хьавеча де дезараш сов дукха хиларах корта хьувзар цун. Іана замалахь йоагае хІама я езар школанеи клубанеи, Шолжа тІа тІий тилла дезар, массагІа дар уж кхоачаде дезаш хинна гІулакхаш. Эггара сагот агІа дола гІулакх дар бахача нахагара юртбохама продукташ хьагулъяр чІоагІа тІехьадалар.

Сецца хьалгІеттар шоллагІча дийнахьа Бугазов Іусам. Пачхьалкхенна шура, дулх дІадала доладар деха лаьрхІар цо доахан долча нахага. Цу Іуйрийна доахан долча массехк сагаца мара къамаьл хиланзар Іусама. Цхьаннена кхоачашбулургболаш болх бацар цо тІанийцар, из цо дика кхетадар хьалхарча дийнахье а. Цул тІехьагІа кхайка хьайийхар юрта агитаторий кулгалхо, коммунист Берилло Таисия Васильевна, цунца дагаваьлар. ХІаранена участок дІа а енна юрта агитатораш хьожабир дулхи шурен пачхьалкхенга дохкийтара доахан долча наха юкъе кхетама болх бе.

Доахан долча цІеннагІа чу а увтташ шоай болх дІаболабир агитатораша. Цул тІехьагІа пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йохкара темпаш дикка лакхъелар. Пачхьалкхенга шура йохкара шера план дукха хІама ца эшаш кхоачашйир юртсовето ах шера, цу юкъа тІеххоачашйир пачхьалкхенга фуаш дохкара шера план, хІаьта дехка тха 3,5-зза дукхагІа дар.

Іана замалахь доагаде дахча дера школана, культура учрежденешта, хІаьта Шолжа тІа тІий тиллар юртсовета ахча эшар. Станични бюджет дукхагІа хилийтара источник яр юртбоахама налог, самообложени хьагулъяр. Из болх дІаболабир Іусама, юртсовета секретара Баркалова Татьяна Анимовнас, исполкома членаши депутаташи юкъе а оазаш. ХІаналехьа хьагулъяьй самообложени, нахагара налог а хьайца боалаш латт. Иштта болх баро вІаштІехьдалийтар школана, амбулаторена, юртсовета Іай доагаде дахча да а Шолжа тІа тІий тилла а. Цига хьинаре дакъа лаьцар депутата Никитин Федора, колхозхоша Корсупов Виктора, Удадов Алексея, кхыбараша. Дукха къахьега дийзар Іусама СССР-а Лакхехьара Совет хоржача денна кийчо еш а. Юртсовета председатель волаш духхьашха цо кхоачашдеш дар уж лоархІаме декхараш, цхьабакъда, толамца кхоачашдир цо уж. Цун инициативах дика кийчйир хоржамий участок, районе эггара хьалха чакхдаьлар кхаж тассар.

Мукъа ха яцар, хІаьта а Іусама вІаштІехьдаьлар СК-4 яха комбайн ялат чуэцара кийчъе. Дика кийчйир комбайн, сезонах шийна комбайнаца цо чуийца ка бола ялат 206 гектар я, аьрда чудена ялат 3 эзар центнер я. Ка бола ялат чуийца даьннад, хІаьта а станични совета председатела кхоачашде деза балхаш дукха да. ХьатІакхоачаш латт керда дешара шу, деша даха ха йолча берий учет е еза, кхоачашъе еза пачхьалкхенга дулх дохкара план а, цу гІулакха оарцагІа вала везаш ва. Цул совгІа укх шера колхозе хьалкхель 300 гектар гидуаргаш чуэцара кийчъе езаш я комбайн. Колхозе укх тІеххьарча хана хьайоаккха шура кІезигъеннай, цун а чІоагІа гІайгІа кхоач цунга. Ленина цІерахча колхоза председателаца нов. Гагуев Виктор Ивановичаца цхьана бийсанна боаддоллалца колхоза ферме хул из, шура кІезигъялар бахьан малагІаш да хьожаш тохк цар.

А. ПЕНЬКОВ.

КАИР. Ат-Тахрир яхача майда тІа.

В. Ивановски сурт.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Вай доттагІий болча

СОФИЯ. 7-ча августа бІаь эзар совгІа саг гулвеннавар 75 шу хьалха БКП учредительни съезд хиннача Старапланина лоамашкарча Бузлуджа яхача лоаман лакхаленa тІа эттача торжественни митинге. Цу торжестве вар БКП ЦК-а Хьалхара секретарь, Министрий Совета Председатель Тодор Живков, Болгаре хьоашалгІа ваха Румынски коммунистически парте ЦК-а Генеральни секретарь Николае Чаушеску, Халкъа собране президиума Председатель Георгий Трайков, БКП ЦК Политбюро членаш, министраш, парте ветеранаш.

ЧІоаггІа тІеараш тохарца тІа а эцаш митинге къамаьл дир Тодор Живковеи Николае Чеушескуси.

ПРАГА. Жилине чехословацко-советски доттагІаен традиционни митинг хилар. Цунна юкъе дакъа лаьцар городен цунна гонахьенашкеи бахача наха.

Митинге хиннача хьаьшашта юкъе вар Словаке Компарте ЦК-а хьалхара секретарь А. Дубчек, Братиславе вола Советски Союза вицеконсул А. И. Бирюков, кхыбола официальни нах.

Митинге гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир А. Дубчекеи А. И. Бирюковеи.

Митинге дакъа лоацаш хиннараша телеграмма текст яхьийтар Прагерча ДРВ посольствага, къовсам лоаттабеча турпалча вьетнамски халкъаца барт-цхьоагІо йолаш хилар хувц цу тІа.

Митинг чакхъяьлар художественни программеи халкъа халхараши а хулаш.

БЕЛГРАД. Городе Охрида чакхдаьлар 5 дийнахьа дІаьхденна хинна социалистически мехкий къона композитораш вІашагІкхетар. ВІашагІкхетара юкъе дакъа лоацаш хилар Советски Союзера, Болгарера, Венгрера, ГДР-ера, Польшера, Чехословакера, Югословера бола музыканташ. ВІашагІкхийттача юкъе дакъа лаьцараш хьежар къонача тІехьен музыкальни творчества актуальни долча дешашка.

Дунен халкъашта юкъе вІаши гаргадахарен дувцар вІаши кхетадарен духьа вІашагІкхетара юкъе дакъа лаьцараша тІаийцар тайп-тайпарча мехкий къонача музыканташа вІаши гІулакхаш леладарах йола резолюци.

ВАРШАВА. Укхаза чакхъяьлар Ерригпольски машара комитето дакъа а лоацаш машара Дерригдунен совето вІашагІтеха хинна «ТІом боацача машара бола кхетам» яха дунен халкъашта юкъера семинар. Семинара юкъе дакъа лоацаш хилар дунен 20 мехкара баьхка викалаш — хьехархой, вузий профессораш, воспитателаш, кхыбола кхетам баларен-просвещенен проблемашца гІулакх дола нах.

Семинаре йийцар бераштa кхетамен-воспитателий кадраш кийчъярен проблемаш.

ЛАЬТТА АГАР

НЬЮ-ЙОРК, 9 август. (ТАСС). Самардийнахьа Лос-Анжелеса юккъе 5,6 балл хулаш лаьтта аьгар. Специалисташта хетачох лаьтта агара эпицентр Мексика районе я.

Лаьтта агар белгалдаьккхар Къулбехьен Калифорне цхьайолча кхыча районашкеи Аризонеи. Даьча зенах дола хеамаш хьакхаьчадац.

ТОКИО, 9 август. (ТАСС). Токиона къилбаседа-малхбузен оагІорахьа 170 километр гаьна уллача города Нагано районе лаьтта аьгар. Лаьтта агара эпицентр Нагано къулбехьа 10 километр гаьна уллача города Мацусиро районе я аьнна дІаязъяьй Японе метеорологически станце араяьхача даннеех. Японе лоархІаш йолча ворхІ балла шкалах Мацусиро районе лаьтта аьгар 3 балл хулаш.

ВорхІ шу совгІа ха хьалха СССР-и Иракаи юкъе экономически технически вІаши новкъостал дара тІехьа барт баьб. Из толаме кхоачашбеш ба. Баьча бартага хьежжа Ирако Советски Союзера ийцай автомашинаш, прибораш, станокаш.

Сурта тІа: Багдадера «Москвичи» «Гази» яха советски автомобилаш.

Л. Вилнова сурт.

ТАСС фотохроника.

ВЬЕТНАМА ХАЛКЪ ХЬАЛЛОАЦАШ

РИМ. Итале ерригача провинцешка дІахьош я Вьетнаме машари кортамукъалеи хилара тІехьарча Комитето вІашагІтеха йола «машара тІехьара походаши» демонстрацеши.

Итальянски правительства Вьетнаме машар хилийтара новкъостал дар дІадехаш кхыча мехкашцарча гІуланхий министрца Фанфанаца къамаьл дир Итале къоначa демократаша. Из делга тІамйцадар коммунистически, социалистически, республикански, социал-демократически партейи Пролетарски цхьоагІон социалистически партеи кагирхой организацеша.

Мехка массе а миІингера Красни Креста вьетнамски обществана лаьрхІа медикаменташ чуйола посылкаш кхухьийт вьетнамски халкъа медицински новкъостал дара Къаман комитета адресах. Духхьал укх тІеххьарча кІиранка уж тайпа йола бІаь совгІа набор кхьачай. Сентябрь болалуча юххье дІайохийтаргья уж.

БРАЗЗАВИЛЬ. Конго (Браззавиль) кІирагІа цкъа арадувлача «Дипанда» яхача журнале чІоагІа харцахьа леархІ США авиаце ДРВ-ана духьал леладу пиратски гІуланхаш. Вьетнаме империалистически агрессе лакхлуш гІа бакхаро кхерадергдац котдаллалца турпала къовсам лоаттабе яьча чІоагІонах диза вьетнамски халкъ, яхаш белгалдоанкх конголезски журнало.

КАРАКАС. «Вьетнамски халкъо лоаттабу къовсам из шоай кхел шоаш къоастае бокъо хилара тІехьа дерригача халкъаша лоаттабу къовсам ба» — аьлар городе Бармисимето хиннача Венесуэла журналистий къаман пхелагІача съезде хиннараща. Цунна юкъе дакъа лоацаш хилар 200 совгІа репортер, редактор, обозреватель, кепа йоазон кхыбола бовклой.

Съезде къамаьл даьча журналисташа шоай коллегаш тІахьийхар США-с Вьетнаме лелаю агресси гучаяккхара. Вьетнама халкъаца барт-цхьоагІо йолаш хиларах йола резолюци тІаийцар съезде.

ЛОНДОН. Американски самолеташа Вьетнама демилитаризованни зона районашка бомбаш еттар чІоагІа харцахьа лаьрхІар кепа йоазонна ше яьча заявлене тІа англо-вьетнамски Комитето — английски общественни деятелийи Англе бахача, Вьетнама Демократически Республика хьаллоацаш болча вьетнамций прогрессивни организацеи.

Англо-вьетнамски комитета английски халкъа термам тІабохийт Вьетнаме вІашагІкхийттача Штаташа лоаттаеча агрессивни политикана «лоал отташ Вильсона правительства караяхар цІенхаштта бола кхерам хилара».

(ТАСС).

ДЕШАРА ШЕРА

КАЗАНЬ, 11 август. (ТАСС). Якуб Камила цІерахча казански кепайоазон комбината коллективо кепа а теха книжкаш дохкача организацешка ханал хьалха цхьа миллионни пхи бІаьи эзарнел совгІа учебникаш дІаденнад Татаре, Башкире, Мордове, Чуваше школашта лаьрхІа. Туркменскии каракалпакскии меттала ядаь учебникаш маэшша дахьийтад Ашхабадеи Нуксеи.

ХІаьта дерригa вай мехкарча школаша Татарера дешара шу доладалалехьа дІаэцаргда кховзткъеи пхиъ названи йола 2260 эзар учебник.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктоххама секретара — 2-45-48; партейни вахарен промышленнин, юртбоахамен, культурах, письмойи отделий — 2-25-72; корректорско — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05290. Заказ № 4148.